Масса а мехкашкара пролетарёш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйла 1923 шера дуьйна ◆ ЕРА, 24 август, 1972 шо. ◆ № 102 (3903). Мах 2 кап.

МАРС ЯХАЧА ПЛАНЕТА IИЛМАН ТОХКАМАШ ДАРА ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЯЬЙ «МАРС-2», «МАРС-3» ЯХАЧА АВТОМАТИЧЕСКИ СТАНЦЕША

ТАСС ХОАМ

Марса тохкамаш де дийна планетIа оттаеъ, цун искусственни спутникий орбиташ тIера «Марс-2», «Марс-3» яхача советски автоматически станцеша дахьа тIехьаний комплексни программа кхочушъяьй.

Дукха Iилман информаци хьайцай планета тIехени атмосферан, хIаьта цитта планета гонахьарча пространства а физически лоттамах.

Планеташта юкъе лела «Марс-2», «Марс-3» яха автоматически станцеш Марс яхача планетага бердача новкъа траектори тIа хьахар 1971 шера 19 мае хьалхарьяри 28 мае шоллагIьяри. Ялх бутт совгIана хана Лаьттан тIера Марсага хIоччалца никъ беча хана станцеш тIера Iилман бустамаш дахьад планеташта юкъарча космически пространства физически характеристикий.

«Марс-2», «Марс-3» яха автоматически станцеш, хьалхарьяр 27 ноябре шоллагIьяр 2 декабре планета гонахьарча орбита тIа а яьха, планетан цунна гонахьара ерш юкъарчаа доьжаш тага йсламинай.

Чолхенча космически эксперимента кертIадьйна тIекдаьхна долуш хIана хилар «Марс-3» яхача автоматически станце Iайоссаеш йола аппарат эттара хьаьна планета тIа кIаьдда Iоххеараен цун тIехен тIера радиосвязь Лаьттан тIа Iочубеларши. Марса тIехен тIа кхачийна Советски Союза Герб тIаватта вымпелаш.

ХIоанзе планетана гонахьа 362 гобъьхкааб «Марс-2» яхача станце, хIаьта «Марс-3» цIера станце — 20 гобъьхкааб.

Марса гонахьарча орбиташка гIолла яьнъ бен бері бутт совгIа ка йоанхам комплексни тохкамаш дахд Марса тIехени атмосферан лоттама спектора бIаргагуш йолча, инфрацIен ультрамольхьабессан диапазонашка а хIаьта цитта радиоталлагIай диапазоне а налучениш еча ипотеза.

Дахкача цу бустамаша йиш хилийтай тIехени тIехенна кIадхарча тIехен температура моллай ха, Марса тIарча дибийсан аэрографически шерелгаш ханеган хьежна из мишта хуьцалу за. Цьвнца йовхала белгалонаш гучаьлхай планета тIехен тIера. ИнфрацIе радиаци углекисли газа чухерш йолча декхашна хьежача хоттий маьхъа йовдхона йолча Марса тIехен тIера айенна моттигаш.

Планета тайп-тайпара доакъошка дин Iы маллай хьоахаш дахкача бустамаша йиш хилийтай зев, болхача хана из лаьттан атмосферан Iуш дуцe совгIа-хилийта йоацаш 5 хьорзза кIезиг хиннарга ха.

Дiаьхьара ультрафиолетови радиаци мел дукха а хьоаш дахкача бустамаша йиш хилийтай планета лекхарча атмосфера структурах — цун йоахалла, лоттамах, температурах йола солдар хьацца. Радиотаьлгlаш Марса атмосфера чахкийлолча хана гайъюолар мишта хул хаьр тера еннай цун тIехенна гаргагIча меттиге дакъаьннам температуран моллай кхьоаттада.

Марсаниски атмосфера цIинал станцеша хьахарча цунн бетта ниъ беча хана Марса тIа цIаьнха ца хиннача тайпара чIоагIа дом а гIаттам мух бахнара юкъагIа хуьцамашах диннаш хьахдьхчай чIоагIа тьосал долча цу хIаман характеристикий хьахаьхьа, планета атмосфера дома деттани меттад а цар юкъара бовриавам мел динний де а кийнад.

Дом йоттабах баьхнача мима дикаш хаакIа хиллаьтар планета суртам демон цкьаьдэте Iилман бустамаш дахан. Цкьабакида, Марса искусственни спутникий аппаратура новкъостала хьайцача Марса Iамкъа суртаца дикиа дIахтоечангьай планетах йола Iилман информаци. Духхьашта дахтод Лаьттан тIера гуш йоацача Марса фазей суртеш. Станцеш тIера Iочуденнача фотосуртана дIакхочаьвай планета тIехенан, атмосфера структуран, суртах йола информаци.

Тоаьл ба-беча орбиташ тIа лиача «Марс-2», «Марс-3» яхача станцеша беча наыкъа программа тIа лоархIаме моттиг еннай Марса гонахьарча пространствера тайп-тайпара энергий лелайча частицайн характеристикий дешина дукхьавьрча бустамашта.

Спутникаш тIа дахкача бустамаша материал еннай планета магнитни поле хиларах дана дени Iоьддара. Магнитни поле мел боарам хул тохкар тIалъмате боккхача лоархIама да Марса Iамданйоэтадаро кийна ца Iаш, хIаьта цитта Малхан системера планеташ хьа мишта хилл цер законам мишта хуьм хара а.

Космически эра маршича гIуленашта тохкамаш цкьана гIуллакхаш, лелаярах йолча советски-французски программага хьахпа Францие специалисташа дагайьцачан хийчьэлиан «Стерео» хира аппаратура новкъостала дахкана бустамаш йиш хилийтай Малха хулча радиоизлучени структурах юкъ тIа а дагонеш хьаца.

Космически эра тохкара эргIамара этап чекхъйалхай.

Советски Союза Iилман учреждениешка дIаро обработкан анализаш еш а Марса искусственни спутникаш тIера хьайцача информацигна.

Кердача космически экспериментан хьаййнериа дикна дIахийн дешида Малха системна планетан дола Iилма.

Советски космонавтика бен-дешача тохкамаш гIоьнах хьалла сигарарча тоахнита автоматически аппаратий новкъосталца хаддонза Iилман тохкамаш дара.

ПХЬАРСЕХ ЦIЕ ЗИГАШ ХЬЕРЧАРАШ

700 дружина, церца 17 эзар сег ва Нохч-ГIалгIайчохь пхьарсах цIе зигаш а долуш горадийн юртийн майдашка, урамашка, вал дукхагIа гуллуча меттигашка общественни порядок лардара ха тIа латташ.

Шоай балхах мукъайола ха шьоха сатем лорабара, царга лорттIа саламийтара дIалуш а, уламхошта майра духьала боволаш а ба дружинникаш. ДIаяхача замах юхадисача воча гIулакхашта духьала дира къовсам кхайкхабаь бар.

КПСС XXIV съезде белгалдаьккха «вай общества сахкетам бола хьалха латта низам» хилара тарра шоай лоIамерча халкъа дружинай болх партийни, советски, комсомольски организацей массаьа а тоакам тIалаттаьш ба. Халкъа дружинникашта юкъера дукхагIбараш коммунисташи комсомольцаши, производствера дикагIа бараш ба. Из боккха низ ба. Царех хIаравар производстве, учреждене, дешара заводе моашта тоахкьарчарна масал гойташ ва вай. ХIаьта цу тIара дIадолалу порядок теххер кIезигдара гIулакх, хIаьта во бахьан дьахул хьоахаме общественни порядок, лакха культуреи къахьегама дисциплинол йола предприяти яха цIа хиндара болаш.

Дукха а вай республике бахка йовкха опыт йола халкъа дружинаш. Иива болх бараш белгалъьйнай Грозне Ленински районерча «Красный молот», «ГРМЗ», «Автоспецоборудоване» заводий халкъа дружинаш. Теркам тIабакхийта мегаргболаш ба «Красный молот» завода халкъа дружинай болх. Укхаза вIашагIъекха я ерригаа кертера участкаш чулоацаш йола дружинникий группаш. Дружинникаша доккха новкъостал ду милица, ГАИ ВХСО организашта. Группаша болх бу оттальча планагIа, дакъа а луш вIашагI а еха рейдаш. Завода партконо пар болх вIаштIехьбоах, тIахьожам лоаттабу, вноча практически тIо ду.

Дружинникашта юкъе чIоагIа сий долш ва Ленински района участкови инспектор воккхагIвола лейтенант Севрюков. Завода дружинникаш цунца дагабувл, балха еша тIо хьадах. ХIаьта цу ваома из да а ду.

Халкъа дружиний лоархIам боккха ба юрташка а. Назрани района общественни порядок лорабара дукха болх бу Нефтебаза директора, коммуниста Мальсагов Тухана, «Назрановский» совхоза рабочкома председатель Абиев Махьмад-Башира.

Цунах ухьала белгалдаьккха деза шоай болх тесса, моттийта бецц халкъа дружинаш а вай республике хIанз а кIезига йоаццаш.

Геттара во делабу шоай болх Сунженски, Наурски, Шелковской районашка. Цу районашка вIашагIъекха халкъа дружиной [illegible] а. Царна тIахьожам йола лоаттабу моттигер [illegible], советски, комсомольски организацеша, милице органаш хьежаш йоа шоай болх вIаштIехь мишта беах, деза гIо дай.

Дружинникех пошагIбараш хьона, цу балхаца хьакхашта баланза нах ба. Уж хьалдоацаш а тIо деш а хила беза боккхагIбараш, Уж Iемаьб, де делар дIахьеха, общественни балхацара безам алсамбаккха беза. Вахаро хьахьекха а бахьдаь а да барттайна волжийта вIашагIкхийттача халкъа дружинаш хертIа болх бен а [illegible] тIадина дехар толамца кхочашдеш а йолга.

Халкъа дружинашта чIоагIа новкъостал де декхарийла я административни органаш: милици, суд, прокуратура. Цу органий болхбай дружинникашка дукхагIа вIашагIбетталуш; юридически техьех къамьлаш деш хиларе боккха пайда хургба.

Партийни, советски, комсомольски организацешта дала йовзаш а еза халкъа дружиной балха. Пар дагахкаба деза парте XXIV съезде новкъоста Л. И. Брежнева Отчетни доклада тIа аьнар: «...ДIаяхача замах паьха кхетам чук гIулакхашкеи юхедиса во хIамаш вай эсаш дараица лоаттабеш бола къовсам из да партегара, вай общества деррига сахкетам болча хьалха хаттача пиошкара хаддаиза терко яр дIадехаш дола гIулакх».

ТIехдаьккха корта бохабу малараш меларинца, алкоголикаше машар хургбоаца [illegible] хIашарча шоа дружинникашта хьалхашка кхы а чоалхагIа декхараш отт. ХIаца аьлча сага бите леладу гIулакхаш цун ший гIулакх хинна Iац. Мукъа йола ха общественна хьалхашка из бехктоцдаме а воацаш йола ха ц.

Дружинника лаккача цIере, цо пхьарсагIа хьорчадеча цIеча зиго цунна тIабуа беккха бехктекхам. Эттара хьалха дружинникаш дог цIена, ознабезам бергбоацаш, общественни порядок теххеарашца машар хургбоацаш хила беза. ЦIеккха а дицдалийта мегаргдац коммунистически дог-уйла долаш кийда советски саг хьалкхувлга дIаьхача замах юхедисача вочa гIулакхаща лара къовсам лоаттабеш дIахьош хилар. ХIаьта из къовсам лоаттабеча доккха дакъа лаца деза ба шоай лоIамера халкъа дружинникаш.

СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

1970—1971 шерашка Iаи замалахь арктически мукьаш дIауззара задани толаме кхоачашьярах СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо 1972 шера 22 августерча Указаца СССР орденаши медалаши еннай дукхагIа белгалбаьннача болхлой группана.

Ленина орден еннай «Ленин» яхача атомни ледокола капитана дублера В. К. Кочетковнен «Лена» яхача дизель-электрохода капитана В. А. Куропатнен. Октябрьски революцие орден — «Ленин» яхача дизель-электрохода капитана хьалхарча помощника А. В. Михина, Дудински порта шофера С. И. Подгоребовна. «Мурманск» яхача ледокола капитана Ф. И. Федосеевна, Кьылбоседахьарча пароходства капитана-наставника Ф. Ф. Феликсовна.

Къахьегама ЦIеча Байрака орден еннай 26 сага, «Знак почета» яха орден — 53, «За трудовую доблесть» яха медаль — 15, «За трудовое отличие» яха медаль — 20 сага.

Указ напатехад «СССР Лаккхехьарча Совета Ведомостам» тIа.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиуме

РСФСР Министрий Советерча цхьайозсе Комитетах РСФСР Министрий Совета издательствай, полиграфе, книжни торговле гIулакхашта йола союзно-республикански Пачхьалкхалкен Комитет хьй РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиумо.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиумо издательствай, полиграфе, книжни торговле гIулакхашта йолча РСФСР Министрий Совета Пачхьалкхалкен Комитета председателалла хьожаныь цов. Свиридов Николай Васильевичь.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ЗНАНЕЙ СЕМИНАР

Укх денoшка Надтеречни районе экономически знаней школа семинар хилар.

Социалистически экономически интеграци программа кхоачашъяра хеташ яр из.

Цу дешах лаьцна доклад бир экономически школа кхуьгалхочо «Надтеречный» совхоза керттерча экономиста Надаев Мударa. Докладчико белгалдаьккхар социалистически индустри дегIаккхара керттера принципаш.

Семинаре дакъа лаьцар боахаммий кульгалхоша, юртбоахема специалисташа, пропагандисташа.

И. ЮСУПОВ,
КПСС Надтеречни райкома инструктор.

Сийлахьча юбилея сийна

«Красный молот» завода № 13 йолча цеха болхлошна чIоагIа лоархIаме сийдеш ва токарь Кириченко Николай Евдокимович. ХIаьтта цо совгIа ха а цу цехе ца къахьега. Цу шерашка токарь балха тIа йоккха опыт Iоаьлл из. ХIанз ерригача заводе а дикагIа лоархIача токарех ва из. Цудухьа эттара чоалхакегIа йола продукци цунга ийчъайт, хIаьта из ийчъаь продукци ОТК болхлоша тIахьожам боацаш а хьацIаь а гIиэ. ХIаьта дIахиттаьд хьацца Ленински юбилейни медаль лелаеча Николай Евдокимович шийн норма 200 процент кхочаш ца ен. Цудухьа дукхдача хана деза тIадоагIача шера чотах къахьегаш ва из.

Сурта тIа: токарь Н. Кириченко.

С. Хугаев сурт.

ХIАНЗЗЕ А ЙОАЛХО Е ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА

Уйд шерара хьувкъам чулоацар а тIалоагIача шера чувиаргболча тIатетIа лард йоллаш ба юртбоахама механизатораш. Гурахь юв культураш дIаера эзба лаьтта оахаш ба уж.

21 август тIаккхоачаш республике гIоала эзба 34 эзар гектар лаьтта аьхад, е планагIа яха дезачох 80 процент.

Дика вIаштIехьбаьнкхаб эзба лаьтта ахара болх Гудермеса, Ачхой-Мартана, Наурски, Сунженски, Шалха районашкара бокхамаша.

Ялтан баьццарча доккъарая лаьрхIа 200 эзар гектара тIа АIаюрсьа укх шера гурахь юв культураш. ДIадахача шера дIайийна хиннача кIезига дукхагIа я уж. Республика колхозашкеи совхозашкеи гурахь юв культураш дIаера хIанзза аьнар 122 эзар гектар да, е планагIа яха дезачох 58 процент.

Дика кийчлуш ба гурахь юв культураш дIаера Надтеречни района бокхаммий къахьегамхой. Гурахь юв культураш дIаера хIанзза 18 эзар гектар лаьтта аьхад пар, е планагIа яха дезачох 82 процент.

Во вIаштIехьбаьккхабац гурахь юв культураш дIаера лаьтта ахара болх Ачхой-Мартана, Гудермеса районашка. Ачхой-Мартана района 74 проценти Гудермеса района 71 проценти кхоачашъяьй гурахь юв культураш дIаера лаьтта ахара планаш.

Цунча цхьаьнз гурахь юв культураш дIаеоргIола лаьтта ахара геттара тIехьаюсаш я Ведано, МагIалбике, Сунженски, Урус-Мартана районаш.

1972 ШЕРА 21 АВГУСТ ТIАКХОАЧАШ ГУРАХЬ ЮВ КУЛЬТУРАШ ДIАЕРА ЛАЬТТА КИЙЧДАРАХ ЙОЛА

СВОДКА
(план процентаща)

Ачхой-Мартана	76
Ведана	21
Грозненски	68
Гудермеса	71
МалгIабика	30
Надтеречни	82
Назрани	30
Наурски	60
Ножай-Юрта	86
Советски	66
Сунженски	41
Урус-Мартана	37
Шалха	80
Шелковской	67
Республике гIоала	58
ДIадахача шера 23 август тIаккхоачаш хиннар	47

ТIАХЬОЖАМХОЙ — КХАШКА

Теркам тIабадийта кийчо йир тха халкъа тIахьожамхоша алархоцца кхашкара ялташ чуккa бохаш.

Юртбоахама специалисташ юкъе а болаш семинар-совещани хилар.

Группий, поста председательна дIахайтар ялттан чуцаьнудача тIахьожамхочашна ха дезар, цул тIакхьдар. КIоадтта, тIабакхийтас тIахьожамхоша «1972 шера юртбоахама продукташ Iалашъяран ялттан чулоцарга вIаштIехьдаьккхараш» хетаба аьалбьквачa КПСС ЦК-ан СССР-а Министрий Советан соцама чулоацам, белгалдир цу хьокъехьа тхоай де дар.

Цул тIехьагIа массехьача группашка, посташка собранеш хилар тIахьожамхой. ВIашагIъехкар 9 саг чуворIа районий оперативни штаб.

Дика вIаштIехьбаьккхаб шоай болх «Ингушский» совхоза тIахьожамхоша группа (председатель Вов. Дзагиев). Ялташ чулоа доладелча гIоне поста рейд яьй цар транспортах кхашка пайда мишта ба, механизатораш мишта кхоаб хьовеш. Дукха кхоачашйоацаш гучадаьлхад. Рейда материалаш цу хьайте йийнар тIахьожамхой кхеттIа а совхоза кульгалхой зеедеча а. ХIанз декагIа пайда еца гIира совхоз ший автомашинех, тIахкинаш тIехьшйоахе транспортех, кхача транспортах.

Дукха ба цу совхозе дика болх бен бола тIахьожамхой. Царна юкъе хьаьтта белгалъяьккха лов совхоза экономист Гетагазова Малхан. Кест-кеста хуж из механизаторашца беседаш еш.

Миттa шейхашта фермера тIахьожамхойн шоай декхаръяь декъар хоттачашдеш ба № 4 йолча отделенера ялат дIанийча: пунктера, тIахьожамхой Х. Чахкиев, М. Евлоев, хьабораш.

С. ЦIЕРАГИЕВ,
Малгобекски района тIахьожамхой комитета председатель.

БОЛХ НИЙСА ВIАШТIЕХЬБАЬККХАЧА

Шелковской районa воахбалта юкъе дикагIчарех я «Красный пахарь» яха колхоз. Керттерча дахьехь хьайбаш лелаю укхаза. ХIаьта цуна да колхозхоша доккха толамаш. Масала, дIадахача шера пачхьалкхенга хьдоахе совгIа доахе дезар, а долаш дулх дохьера чулен — 130 процент, шура йохкара — 113 процент, хьахьоахкара — 115 процент кхоачаш-йир колхоза хьайбаш лелапарша.

Изтта дика къахьег цар укх шера а.

Заданиехь совгIа йохк дела дукхи а йолаш пачхьалкхенга 751 тонн дулх, 1162 тонн шура, 322 тонн тха дохка деза ба колхозхой укх шера. Хьахьадах дукх йохкара оттаяначa графикаш хьахха боагIа уж хIанз. Пачхьалкхенга дулх дохкара шера план 67 процент, шура йохкара — 78.2 процент, тхо — 104 процент кхоачашъяьй.

Мишта долх уж толамаш колхоза? Керттерчанаш да боахкуоакхьегама дисциплина чIоагIа хилар, социалистически яхь кийса вIаштIехьъяьнхар.

СССР-и Нохч - ГIалгIайчен автономи хьаь их бIаь шу дезара сийна колхоза хьайбаш лелаберах доаржалоча социалистически яхье доаржаште юкъе дьалха я Эльбрусова Зура. ХIара кхоабача IаттагIара воркI бетта юкъера лаьрхIача 2194 килограмм шура кьийхай цо. Цул дукха тIеха ки бусаш дика къахьег доаркаша хIаре кхоабача IаттагIара воркI бетта 2123 килограмм шура кхачаш 3. Ахмадхажиева 2061 килограмм кьийхача 3. Алиевгайтанкоева.

Ша леладдерашта юкъе хьалха ва цхьи 772 болча хьалхе а бахьерчашта тIехьара хIана дукха ха йоацаш 530 Iаьхар хьахьеестабь Ваймураев Бальбек. ШоллагIча метте ва цхьан совгIа 58 Iаьхар кхебаь Батаев Османa.

Пламал совгIа ныккача продукцеш, цу продукце дукха 30 процент алча шу чакхдоалиш хьайбаш лелаечоа дIалу.

Уж толамаш доккхалургдийр нагахь сана йолхоза къахьегамхой хIара шера доахкар Iалашдера йоакхо оа бецаре. ХIаьта йоахкаьл эттача укх шера къахьетта теркам тIабаийтаб колхоза доахкара база чIоагIдерa. ХIана аьнча цунца бувзаш болаш а Iаьхамалахь, бIаьстан юкъе хьайбашкара йоаккхаргIола продукци.

ПланагIа 6800 тоннаш йола, 4000 тонн тергта ча, 440 тонн сенаж, 800 тонн бахка витаминни хьовр, 5100 тонн силос Iалашаьа езаш ба укх шера «Красный пахарь» колхозхой.

Йол Iалашъяра план кхоачашъяь еца а сенаж кийчдара план еттаза тIеккхоачашъяьй колхозо. ХIаьта Iалашъяь йоли сенажи ялана хIаьлаьрхIача кхоачашхинай из доахкар Iалашдара план.

Кха а 120 тонн кийчдича кхоачашхургъяь бахка витаминни хьоар Iалашдара план а. Шан оменагIа болх бен йолча витаминни хьоар доахкача агрегатo дийнахь буса 1,5 тонн мах боле доакъар кийлу. Цудухьа дукхагIа дала кхы а цийтта да мара дезаргдал ватаминни хьоар дохкхара цхьа кхоачашъе.

Силос дукха хIанз на шаш 1200 тонн хийтъяй. Дукха ха ию Ивещенко Иван Петрович керте а воаш болхаш дахрхIа доахкара Iалашдара вIашагIъелча бригаде силос Iалашъяра болх дIаболабаь. Керттерча дакъе шоалагIа йийнача хьажкIехи эра тIеоалена балхехи кийтъеса а силос. Са массийнах хIа а болабей болх къоалабача шера кха совбац шоай болх силос кийчъярии. ХIара дийнахь 120 — 130 процент тIеххоачашъяь бригада силос Iалашьяра план.

— Йовьъал отта хьажкIаш тхоа на хеттара лакха тIа ца йоалаш йиса кле я, оаха тхоашта могар дерган силос Iалашъяра план кхоачашъяра. — боах бригадира И. П. Ивашенкос.

Доахкар Iалашдара Шелковской района хьалхара моттиг лацаьча «Красный пахарь» колхоза дукха ха йоашаш КПСС райкома а райисполкома кхоара хьоатела ЦIе байракх еннай.

Воахама деррига доакъошка болх дика вIаштIехь а баьккха, колхоза экономика лаккхьяра, шоашта хьалхашка латта декхараш кхочашдара цхьа кхо не бен къахьегаш ба «Красный пахарь» колхоза къахьегамхой.

М. ХАМАТХАНОВ.

БАРКАЛ ХЬОНА, ПАРТИ!

Воккха кхаь хетаи тIакийнар тха коллективе 1972 шера шкоагIа сентябре дийза лорий, хьехархой, деша даха ха йоагIа берий учреждений болхлой ставкаш дошностной окладаш лакхъярах бола КПСС ЦК, СССР Министрий Советан, ВЦСПС-ан соцам. Тхох — коммунистически кхоанен саг хьалкхеннаш долча хьехархоех — вай партен паччахьалкхеной хаддаиза йоакхо оаш хилар къаьгга хьайкьох цу соцамо. Цудухьа оаха, тхоай веррайна, кхы а боккхагIча бехктоккама, безамца дIахо кхы а тохбергба берда сиг хьалкхеша бола.

Со, хьона лехерхо, дукха ха ац болх бе йолаьеш. Бакъда цу доацача хана хийнай сона тхоах парте мел йоакхо ю.

Т. АЛБОГАЧИЕВА,
г. МагIалбике № 3 йолча юкъерча школа хьехархо.

●

Вай шеделовни хIара шера советски наха шохар маан-тэро теалум хиларах. Парте эттара доаржалегIа лоархIам лецашт ва! да из. Медицински болхлошта алаш тIехтехарх болча хоамо дог гIоадаьккхар тха.

Валача наьха унахIене дерата партен правительстви чIоагIа йоакхо оа хилара къаьгга йола белгало я из.

Лораша деррига хьанар, гоазал дIалургъа унахцешта доча гIуллакха, наьха унахIене дерара.

Аз а, сесерча новкъосташа а доаш цу партенен правительства бола кхы а дикагIа болх бер дола.

Р. ДАХКИЛЬГОВА.
Назрани района ТIой-Юртерча больница медсестра.

●

Оаха кхеанй, хетам бола школе долх дукха бераш. Школе дика из йоацача берий учрежденешка болх бен долча тхоца чIоагIа къаь хиниаб КПСС ЦК, СССР Министрий Советан, ВЦСПС соцамах. Парте деша тхох ечa йоахкоах тхо кхы а чIоагIагIа тешабеш да из дог гIоадоаккха кердадар. Цудухьа кхы а дикагIа къахьега, хIамигача бераштта кхетош балара хьахьехьара тхоай декхараш кIоргагIа кхоачашдара уйлаш еш цу документо.

Оаха дерг а да вай мехка хIамагIа болча граждашашта гIулакх дара тхошкара дIа мел дехар.

М. ТАНКИЕВА,
«Малгобекнефть» НГДУ № 3 йолча берий беша заведующи.

ХЬЕХАРХОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Укх денoшка Грознерча 2 йолча школе-интернате сайрийнарчеи заочни школай хьехархойн кулгалхойн конференци хилар. Дешара нердача шера кийчо ярех хIамзеуа тIехьагIа де дезараш белгалдарен дешаш дуьна гулбеннабар Нохч-ГIалгIай республика ерригача районашкарча сайрийнарчеи заочни школай хьехархойн кулгалхойн. Конференцехь хьайийлар Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра М. У. Умарова.

«Деррига кагирхошта юкъера образовани ялар юкъера цIоддегIайоаларен хьакъехьара КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан соцам вайца кхоачашбара сайрийнарчеи заочни школай декхарех» йола доклад йир республика просвещене министра заместителa П. С. Скородумовас.

— Къахьегача кагирхошта юкъера образовани ялара йолча формаех цаI я сайрийнарчеи заочни школаш, — белгалдаьккхар докладчико. — Цу тайпарча школашца шоай зарием тIаккхаьргъя вай республикерча вийтта эзар совгIа йолча кагирхочо.

Къахьегача кагирхошта юкъера образовани ялара йолча сайрийнарчеи заочни школай коллективаша йоккха опыт Iоаьлл. Цу тайпарча школаех я г. Гудермесера, г. Аргунера, Грознера дукха сайрийнарчеи школаш. Цу школай хьехархоша Iовзийча опытах пайда хилара а партен правительствай хьалхашки оттадаь декхараш кхоачашдара а тIабераза хила беза сайрийнарчеи заочни школай болх.

Къахьегача кагирхошта юкъера образовани ялара шоай Iовзийча опытах дийцар конференце г. Гудермесерча № 1 йолча сайрийнарчеи школа директора А. Г. Артемовас, Грознерча № 10 йолча сайрийнарчеи школа директора Р. И. Саркисова.

Пленарни заседани чакхъяьннача тIехьагIа болх бен хилар предметни секцеш.

Конференци чакхйоалаш цига дакъа лоацаш хиннача хьехархоша тIеийцар сайрийнарчеи а заочни а школашта цхьайдане хургIола рекомендацеш.

Конференце балха дакъа лаьцир Нохч-ГIалгIай обкома Iилмаи дешарен заведений отдела заведующи Р. С. Тимошенкос.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

АТЕИЗМА УЙЛА НАЬХА ДЕГ ЧУ ЙОССАЕШ

Коммунизм хьалхара сийлахьдоккхий декхараш ше хьалхатетта оттадеш. КПСС XXIV съездо чIоагIо уйла тIаяхийтай советски наха коммунистически кхетам балара. Уж коммунистически мировоззренех кхебара, марксизма-ленинизма кхеаш парта дег чу йоссадара лешаяте. Съездо тIадожадар исторически лоархIам болаш бола декхар практически кхочушдеш — массе рагIолахьара дегIавелла сас хьалххевелга.

Керда тайпа саг хьалхкхевара хьакъехьа дувнача хана съездо белгалдаьккхар, коммунистически мировоззрени корали наьхи самкетам чу шираца зимах юхейсача вола гIулакхашца дира къовсам лоаттабеш хилча чIоагIлуш хилар. Коммунизм хьалъяра кхача вола хIаманта вийса доккха ше ду дымах юхелисача хIамашта а. Цудуъха хелданзен тIабеозабеьа бе беза атеистически болх. Iилман атеизма уйлаша хьалххебе беза советски нах, дыне духпар харц дилар хоаламболлаш кьагучадаккха а хьна уйлаш кхетам чура дIаяхар дукъа къовсам лоаттаба а беза.

Цунца хувзаденна укхаза духьне безам бар са атеистически болх тхоай Назрен районе мишта латт. Районе къахьегамхоштта атеистически кхетам луча «Знание» яхача общества организацеша малагIа дакъа лоац.

Дына духьаларча балхак къахьегамхоштта коммунистически кхетам баларш чIоагIа уйла тIайохийт «Знание» обществас Пхьилекъонтий - Юртарча юкхьппарча школерча организацие (председатель школа завуч Х. М. Хамхоев). Цу организаце членаша хIара шера школе а, къахьегамхоша бола беча моттигашка а, уж баххача моттигашка а Iалахьмате дукха лекцеш ешт беседаш ю хьыца духьаларча темаех лаьца.

Аллха укх шера Iилман атеизмах лаьца 30 совгIа лекци йийшай цар. Дына духьаларе пропаганда ефа дакъа лоац школера беррингащ а хIана бан дыин болча хьехархоща. 10 саг хинна укх шера атеизмах лаьца лекцеш ешаш. Школа директора И. М. Хамхоева 5 лекци йийшай. Цо хержа темаш: «Бераши дин», «Саг хьахиларах Iилман дыцен дуцар», «Бераша атеистически кхетам балара дакъьера дезалеп педагогически коллективен лоархIам», «Дешархошта атеистически кхетам балар». Хьехархочо Л. Х. Плиевас 4 лекци йийшай укх темах: «Ислама кхалсагIа», «Вай школера атеистически болх», «Бераша атеистически кхетам балара дакъьера дезалеп педагогически коллективен лоархIам», «Дыи бераши». Атеизма темех кхоккха лекци йийшай хьехархоша А. А. Полельшианзас, Р. Дж. Гиоевас, Л. А. Плиевас, Л. М.-Г. Гарчхоевас.

Алхаел совгIа йола лекцеш шагIарча лекторешка йийшай. Атеизмах лаьца ешача лекцейл совгIа, школе хьехархоша дукха лекцеш еш коммунизм хьалъечун моральни кодексах, бераша морально-нравствени, эстетически, патриотически кхетам балара темах, цу дакъьерча дезалеп школан лоархIамах лаьца.

Атеистически пропаганда ефа хьинаре дакъа долаш «Знание» яхача общества членаш ба яхача цун юкъхьандарча организацешка а. Эгара дукхагIа — пхталеа совгIа — лекцеш йийшай укх шера Iилман атеизмах лаьца М. Ж. Пугоевас. Цун выступленей керттера тема — кхалсегацаьча дын ислама гIулаххех. 1972 шера предприятейн организацеи болхлоштеп гIулакхерча нахан хьахкашка ворхIазза «Школен дезален бераша атеистически кхетам балар» яха лекци йийшай № 2 йолча Назрановски юкъерча школа директора С. М. Арсельгова. Из тема а йолаш пхеза къамаьл даьд районни халкъа образоване отдела заведующе Ю. Я. Мальсагова. Дына духьаларча темаех лаьца йиъ-йиъ лекци йийшай лоро Х. Х. Точиева, Экажевски юкъерча школа директора Б. М. Сакалова, «Электроинструмент» завода технически библиотека заведующе З. Д. Далаковас.

Цунца цхьана ала догIа. Iилман атеизма пропаганда районо хIанз а лерттIа еш ца хилар. «Знание» яхача общества дукхача юкъхьандарча организацеша а хIаьта мишта предприятей, организацей, учреждений кулгалкоша а бахача наха атеистически кхетам балара йешашта уйла кIезига тIайохийташ е аIалла ца йохийташ хилар. Укх шера дына духьаларча атеизма темаех лаьца из лекци йийшай районе. Уж, бакъдар аьлча, кIалла кхоачамболаш а яц. Iалахьмате кIезига ба атеистически пропаганде дакъа лоацаш бола нах. Дукхача предприятешкен организацешкен атеизмах лаьца еррига а йийшар 1—2 лекци мара яц. Дукхача участкашка цу тайпара лекци дIалла еша а яц.

Лекцешка пропаганде, оашIа тIехьъаккхара гIулакх во лоттац «Октябра 40 шу» яхача совхозе. Цхьабакъда, атеистически пропаганда йиъьй чу боахамерча «Знание» яхача общества юкъьандарча организаце. Цо укх шера шии низана йийшар еррига а хьа лекци мара яц. Шоай низаца хьина духьалара лекцеш яхаш «Знание» яхача общества «Экажевский» совхоза юкъхьандарча организаце членаша а. Болх бу Iилман атеизмах лаьца лекцеш ца ешарал совгIа, еррига лекцешкен пропаганда а эсала вIашIехьхьаккхача «Знание» яхача общества райпромкомбината юкъхьандарча организаце. Атеистически знанешта пропаганда яра дош теркалдац Пхьилекъонтий-Юртарча, Iаьлий-Юртарча, ТIой-Юртарча, СурхотIарча юкъерча а цхьайолча кьыча а школай дьедархоша.

Пайда во яц дахьах тешачунца шийцца бола бар сана йолча атеистически кхетам балеоа формах.

ДIахо йодача хана бахача накъ атеистически кхетам балара деша шIенхаштта уйла тIехьайта, еррига формаех методех пайда яца беза предприятей, совхозей, организацей, учреждений кулгалкоша, «Знание» яхача обществас а еррига юкъхьандарча организацешка. Дын харц уйлаех вукъабахаро новкъостал дергда цар производственни общественни вахаре йоахарегIа дакъа лоацара, хIаьта цо а ший аргIанца КПСС XXIV съезда решенеш, коммунизм хьалъяра декхараш дахагIа кхоачаделрга кхочнъ-лерга.

Н. СМИРНОВ,
«Знание» яхача общества Назрана районни организаци правлена президиуме член.

МОСКВАС — АВТОГИГАНТ ХЬАЛЪЕРАШТА

Беррига мохк ба Камски автомобильни завод хьалъеча. Ер шу доладенча гIоне Москвай тIишпоьъара индустре бахлама. Набережные Челны яхача гаьла дIадаьккхай 47 эзар квадратни метр мах чубахк шIеноц хьалдаллла йола хьинабетани конструкцеш. Укх шера автозавод хьалъеран москвасхи предприятешка [illegible] хевшаршта.

СУРТА ТIА: столица Къулбехьан нирта. Набережные Челны яхача дIададача тепаходна тIа йотташ латт хьинабетани конструкцеш.

В. Корзина сурт.
ТАСС фотохроника.

КАГИРХОШТА ЮКЪЕ ХЬАЛХАРА ЛАУРЕАТ

Изобретательски рационализаторски балха дукхагIа кагирхой юкъеозара ВОИР Центральни президиумо чIоагIаьй 1970 шера сентябрь бетта денз къонача изобретателаштей рационализаторашт хIара шера премеш телара йола ВОИР-а Положени. Эгара хьалхара уж премеш елар 1971 шера. Положенега хьежжа къона изобретателаши рационализатораши лоархI 30 шерага кхачалца ха йола нах. Премеш хьожаю кийч а хь бокххача мьхера изобретенеши рационализаторски предложенеши производствана юкъейнхьача автораштa. Из хьоваю ВЛКСМ ЦК-и СССР Министрий Советарча изобретенейи открытейи гIулакхашта йолча комитето, отраслеви министерствашта, ведомствашта, ВОИР Центральни Совета президиумо. ХIара шера 30 июне — В. И. Ленина «Изобретенех йола положени» декрета кулг яздаьна дийнаьь хьоваю премеш.

ВОИР НохчIи-ГIалгIай областной Совето цу тайпара премешта яла оттаверах ВОИР Центральни Совета Президиумо укх шера ишь бетта ВОИР эгара лаккагIа йола преми а луш диплом «ВОИР-а преме лауреат» яха цахьха тIа йоллаю значок а луш Советски Союзерча дакагIайча къойта изобретателаи рационализатораи юкъе вахар вай республикера цаI. Из ва «Нефтехимавтомат» Iилми - техника - проектни институте Грозненски филиала хинжакгIаола Iилман боалло Хамукаев Яков Ассанкович.

Шийчъхьегамна никъ цо дIаболабир Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоехача заводе контрольно-измерительни приборий болхло - слесарь волаш. Грозненски мехкдаьтта институте деша а ваха 1964 шера из чакхьаьккха технологически процессашта автоматизаци яра инженера - электромеханика диплом хьийпар ер.

Массеха шера механик волаш болх бир цо цига. Цул тIехьагIа Волгоградски цхьан заводе КИП-а эксплуатаце службе участка начальник волаш къахьегаш хилар. ХIаьте 1966 шера денз Грозненерча мехкдаьтта чакхдоахача заводе болх беш ва из. Ший болх кIоарга бовзаш дилвоах, йоккха опыт хиларах цун вIаштIехьдоал дукха творчески балхаш де, керда техника производствана юкъейхаьа.

Цо хьинаре дакъа а лоацаш вIашагIъехкай творчески группаш. Кийч а хь производствана юкъейахьай цхьайола автоматически управление системаш. Массех цун изобретени юкъейхьай Грозненски Анетонова заводе. Цун цхьан предложенер шера 10 эзар сом пайда бу. Цул совгIа из предложени юкъейнхьэр нерткалмински биохимически завода балха а. Цо цу производствана 21 эзар сом пайда бир. «В-12» яха витамин хьадра способ» яха цун изобретени шера Грозненски Анетонова завода бахь пайда 61 эзар сом хилар.

Укх тIехьарча шерашка хьина автофашта цхьана цо кийчъача изобретенех 10 совгIа авторски свидетельство деннад царна. Царех дукхагIъараш производствана юкъейхьарах пайчахьалхелла хинна пайда 800 эзар сом да. Дукха балхаш лу не изобретенеши рационализаторски предложенеши цхьагIа производствана юкъеяхьайтара дахьбе а.

НохчI-ГIалгIай республикера изобретателей рационализаторийн Ерригсоюзни обществ хьалхара лауреата дипломанти Хамукаев Яков Ассанлович кагирхошта юкъе чIоагIа сийдеш ва.

И. АЛЕКСЕЕВ,
ВОИР-а член.

Оаха яздаьчун лерагIа

«Ший мерттаво гIулакх даьдеча...» яхача корта а болаш яр укх шера 8 июле праздникерча «Сердало» газета тIа наметана заметка. Хала цамогаш йолча нахана [illegible] а сихха лергIа а бахьна Назран районе Центральни больницерча лераша гIа ца дар, мишта яхьдола кхоачамбоацараш дувцар цу заметка тIа. Цу гIулакхах ладиецага укх тайпара хоам бу НохчI-ГIалгIай республика унахдIаьне дарзаре министерства министра нов. Мигрдвиева:

Заметка тIа дувца долчга кхоачамбоацараш техкача бехкхинча хилар гучадалийнад. Из бехьан долаш — № 57 йолча приказагIа республика унахдIаьне дарзаре министерства бехк бибьоба Назран районе Центральни больница моттаргIа лоро нов. Хатиева. Мишта дисциплинарни бехк баьб цу гIулакха бехкан хиночча больница нкъача бохклоаша я».

Хьалха латт

НохчI-ГIалгIай «Терек» фирме шолагIча филиала бригадашта юкъе яьхача социалистически яхь хьалха латтачарех я Букреева Александра Федоровна керте латта отделочникий бригада. Цо хIалзахьа кхоачабьай 8 бетта план.

Керда балха бахьахьача отделочникашта шоай опыт, говзал дIадуш дукха новкъостал ду бригадерча йоккха опыт йолча отделочникаша, къаьстта бригадера новкъоста Букреевас а деш. Цо укх тIехьарча шера масехк отделочникь кийчьаьй. ХIанз из отделочника болх Iомабеш а Эльдмураева Раса.

И. ПЛИЕВ.

ЛОАРХIАМЕ БОЛХ

Партийни документаш хувцара кийчо яра болх шерра дIаболабекка Гудермесерча медицински инструментий завода парторганизаце. Цул хьалхагIа партийни собрани хилар «Партийни документаш хувцарах» КПСС ЦК майски (1972 ш.). Пленумо баь сонай кхоачашбара дакъьера заводской парторганизаце декхараш дувцаш. Доклад йир завода партбюро секретара нов. Н. И. Петрова, преношка къамаьлаш дир коммуниста нн. Крестникова, Конькова, Терновски, кхычар. Цар белгалдоахар, партдокументаш хувцара еш йола кийчо партийни мугIараш дIахо чIоагIдара, парторганизаце гIулакхаш тоадара, коммунистий хьинар айдарeн дисциплина чIоагIъяреи декхараш кхоачашдара тIаерваннза ног ца хилар.

Собрани дакъа лаьцараш бершга а баьза а къаьвелбир КПСС ЦК майски (1972 ш.) Пленума соцам, лоарвагIа ца боаккхал кхоачашбе тIайдар, хьалда мероприятеш белгалйир партийни документаш хувцара кийчо дIаболаяран чакхъяккхарен. Цращ де кхоачашде лаьрхIараш:

Партийни документаш хувцара кийчо йоаIи хувцарахь долча деша цеховой парторганизацей секретарий партгрупоргий семинар чакхъяккха.

Цеховой партийни собранешка хьабоiча коммунисташа КПСС Устава дIадехараш шоаш кхоачашдарах еча отчеташка ладугIа.

КПСС членийи кхаьалла кандидатий учетни карточкаш тIа шоаех йола данеш нийса дIаязъьйй коммунисташ хьежара график а дIаьта мишта коммунисташа партийни документаш хувцара график а оттае.

Производствени общественно-политически вахаре хьалхале лелаира дакъа коммунисташка дукхагIа хилийтара слесарно-механически инструментальни цехий парторганизацешка беча балхах йола дош заводской партбюро заседанешка дувна.

Партийни дешара системе марксистско-ленински теори коммунисташа мишта Iомаю хьажа.

КПСС Уставах, партийни строительствах, партийни билета историех лаьца коммунисташта лекцеш ешилга вIаштIехьдаккха.

Цеховой парторганизацешка партийни боахам мишта лелабу хьажа а итогаш партбюро заседанешка юваш а.

Дувца оттадь укх тайпара — «Партдокументаш хувца партоганизацеш кийчъяларах» дола — лош а долаш декабрь бетта заводской партийни собрани а.

ХIанз укхаза шерра дIаболабаьб белгалахь мероприятеш чакхъяхара болх.

Цеховой парторганизацейи партгруппайн балла боярам лакхъе гIерт завода партбюро. Яле цеховой парторганизацин лоархI, партгруппаш а предприяте, дIаьта коммунистий шадийин организаторских кхетам лакхъбара керттера йоахха слга царна тIалатт. Цудухьа да, партийни документаш хувцарах долча дешах лаьца цеховой парторганизацей секретарийи партгрупоргий семинар йолча хана заводской партбюро секретара нов. Петрова производствени общественни балха тIех хьалхле лелаира дакъа дукхагIе коммунисташка хилийтар дукъа партдокументаш хувцара кийчо чеч чакхдоаккхачек хина цу доша къаьстта уйла тIаяхийта хилар.

Партийни комитето бахкха бехк болаш болча къаьст-къаьстача коммунистий хоамашка собрание каст-каста ладугIа лаьрхIад завода партбюро, цеховой парторганизацешта, партгруппаша. Масала, ший воча гIулакхашта — веха а волаш производствен общественни моттигашкен ахара — хьалхара заводуправлене парторганизаце собрание дукха хало боацаш жоп делар коммуниста технически тIахьожама отдела начальника нов. Н. Е. Попова.

Завода парторганизаце секретара нов. Петрова, партбюро членаша нн. Цыганкова, Казарина, Колесникова, Гучигова, Васютина хIанале а къаьст-къаьста еш беседаш вьй КПСС Уставо дIадехараш кхоачаш ца деш, партийни поручени шIена чакх ца йоахаш а производственни вахаре хийра дакъа ца лоацаш болча дукхача коммунисташа.

Масала, партбюро секретара нов. Петрова къаьст-къаьста еш беседаш вьй коммунисташца нн. Гетманцеи Исаевцеи. Партбюро секретара коммуниста нов. Гетмана дIахайтар дIадахкча дешара шера пропагандиста тIера лоархIаме партийни поручени цо шIена кхоачаш ца хилар. Нов. Гетмана бехкагIа хан-кхинахьа занятеш хчинац социалистически долх дарз ленински школе. ХIаьта коммунистица нов. Исаевца къамаьл хилар транспортни участка партгрупорг ше волча а, балха тIа из лерттIа хьинаре инициативен йолаш ца хинна хиларах лаьца.

Партбюро членаша беседаш вьй партмаосла шоай хамахьа дIа ца телача коммунисташца нн. Лыгановцеи Самбулатовцеи, массааа а йертийни собранейшка ухача коммунисташца нн. Абдурахмановцеи Гончаровцеи.

Цу беседаех хIанале а дика беркат даьтиад. Масала, коммунист нов. Гетман хIанз массаза а ух КПСС Гудермесеки горкоме укх ленонца кулгалхошта лелохIо вIашагIъеххача экономически школай занятешка. ХIаьта нов. Исаева ший партгрупе дика кийч а хь чакхъаьккхай къахьегаме обществени балха тIа. хьалхале лелаира дакъа дукхагIа коммунисташка хилийтарах доле дош дувна хинна собрани.

Завода партбюрос мишта белгалбаьхаб КПСС Гудермесски горкома секретарашеи бюро членашеи собеседованеш ергйолаш бола коммунисташ. Цу тайпара беседаш хургья партийни взыскане йолаш болча коммунисташца.

Шоаех йола денеш учетни карточкаш тIа нийса дIаязъьй коммунисташ хьежара график оттаьй завода партийни бюрос. ХIара денна шин-кхаь коммунисто нийсьерта доннеш.

Н. АСТАХОВ.

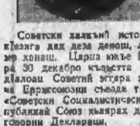

СССР хьаяь 50 шу дизарга

ЛЕНИНСКИ ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛА БАЙРАКХА КIАЛ

Г. Д. ДЖАВАХИШВИЛИ,
Гуржий ССР Министрий Совета председатель

Советски халкъий историе чухь кIезига дац деза деноц, лоархIаме хенаш. Царна юкъе 1922 шера 30 декабро къаьстта моттиг дIалоац Советий эгара хьалхарча Ерригсоюзни съезда тIайийцад «Советски Социалистически Республикай Союз хьаярах дола Договори Декларации».

Из да СССР хьаяь — массе тайпара къамаш бIарча цхьа социалистически пачхьалкхе а сеш шоай лоIамегIа вIашагIкхийтта ди а хинна дIааттад.

«Советски Социалистически Республикай Союз хьаяь 50 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС ЦК Соцам тIа йоах, СССР хьаяро шай политически лоархIамеги социально - экономически тIехьлепген диллача советски пачхьалахьех историе чухь гIоргъьина моттиг дIалоац. Из исторически событи — пролетарски интернационализма идеяй йоккха коталу, ленински къамий политика чакхъяккхарах дахьна беркат. Социалистически хьисапе общество кердаякхара, еррига союзни республикай экономикеи культурен айира, дукхача къамех латтача къахьегамхой пачхьалкхех обороне низа дукха халкъашта юкъера позицеши чIоагIъяра хьиттув бола хьаьаш Iалашдеча хоамболаш йолча фактоех цIа хилар СССР хьаярах. Дукхача къамех латта социалистически пачхьалкхе хьаена къаьстта доккха хIама кхагIдьшад Владимир Ильич Ленина.

Советски республикай барт тайпача дезале хоккхий низаш хьахийлад вай мехкарча дерригача халкъаша. Цунна дола тешал Гуржий ССР къахьегамхоша бIубенна коммунизмагIахьа боахагIа.

Къона советски республика хьалхара гIалаш даха йолаелча денз Грузе къахьегамхошта дазм йолуш хиннай реполюце сийлахьвоккхача бакъча Владимир Ильич Ленина аь йоакхо, воккхагIволча вошас—восий халкъо дах новкъостал. Бохабеа боахам юхаметтаоттабара моаш дIахьккара духьа къовсам лаьттача халача шерашка москвичаша мах боацаш города Кутаисена, хIанз республика шоллагIча промышленни центра, совгIата елар маша беча фабрике оборудоваши. Ленина указанегIа РСФСР правительства ший бюджетера дошоца лоархIаш 750 эзар сом ссуда хьожадир Советски Грузена республике эгара хьалхара Земо-Авчалера. Тбилисена гаьна йоацаш гидроэлектростанци хьалъяра. Закавказье еча электрификаце дуккьашхарнол дьеьIа турбинаш хIарин порадкегIа Ленинграда заводаша кийчйир.

Электростанцина тIаххьа болх бе йолаелар Батумски мехкдаьтта чакхдоаха завод, юхамегтаоттабир бохабаь хинна Чиатурски марганцеви бассейна боахам, хьалйир Зестафонски ферросплавий завод. Кирова цIерагIйола станокаш ю завод.

ТIом... 700 эзар хIаиа бац аьна бола гуржий къонтаии мехкарийн вежарашка долча СССР дерригача халкъий вицалашца цхьана къонахчал долаш лийтар вай Даьхен наргIатоп кортамукъайен бахьан долаш. Царех яхаш тарга бараш гурпелаш санна шийгар тIеы тIа. 245 000 сага СССР орденаши мехалаши елар, 136 сага — Советски Союза Турпала цIи.

Советски халкъий барт шовшка эгIабулург ма бий ьыка хийттадир гитлеровцашта. Цхьабакъда, гIалат баьлар уж цу гIулакха. Коммунистически парте кхайкача Дай-мохк лорабе моакхаза лоам а хинна цхьатарра дIаяттар дерригa социалистически къамаш.

Дай-мехко аьнхача исторически коталоно къаьгга хьахьекхар социалистически общественнии пачхалкхени строи сойле, сийлахь-боккха вахара ниа, Советски Социалистически Республикай Союз йохаргйоацаш хилар.

Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом коталоца чакх а баьккха, Советски Союза халкъаша шоай деррига низаш Коммунистически парте кулгалца мехка экономика юхаметтаоттаяран дIахо дегIайоллаяран тIадерзадир. Грузе къахьегамхоша хьинаре дакъа лаьцар СССР халкъа боахам юхаметтаоттабареи дегIабоалабареи дхьлагIча пхе шера план кхоачошъяр дукъа лоаттабеча къовсаме. Боахлой классо ший са ца кхоадеш къахьегар бахьан долаш тIом хьалехьарча 1940 шерарча боарамал 1947 шерре а 12 процент тIехьаьлар республика промышленносто хьаяь еррига продукци, 1950 шера — 56 процент, хIаьта 1971 шера 6,8-зза дукхагIа йизар из. ТIом чакхбаьнача тIахьагIа дIайолаенача эгара хьалхарча пятилетке керттерча дакъе хьалхьь хьлар Руставски металлургически Кутаисски автомобильни заводаш санна йола индустре гиганташ, тIом хьале хиилача боарамал тIехдаьлар чай, комсаш, шекара свекла, тьамка, кхийола юртбоахама продукташ яара.

Грузе къахьегамхоша вежарашка новкъостал дир фашистски оккупацех мукъаьхьача районашта. Цар дакъа лаьцир Сталинград, Харьков, Новороссийск, кхийола городаш юхаметтоттаеча. Цу цхьан хана Москверча, Ленинградерча, Киеверча, Уралерча заводашка, Донбасса шахташка Iомалуш, керда производствении профессеш карзевзаеш бар бIаьши гуржий болхлой. Цу дерригача хIамаша къаьгга хьахьокх вай мехка халкъий вежарашка дола доттагIал.

Советски Iаьдал латтача шерашка республика халкъа боккха ма керттера дакъа а хинна дIаттай промышленность. Грузе хьаю низ бола керда магистральни электровозаш, грузовой автомобилаш, дя кIал тхьамаш дола форда катераш, электродвигателаш, башенни кранаш, металли теда чоалхане станокаш, нийса приборaш, счетно-вычислительни машинаш, артезиански насосаши землесоси установкаш, чай чуэца машинаш, чон, болат, прокат, марганец, ферросплаваш, гIишлой материалаш, пластмассах яь хIамаш, халкъа эша товараш. Республика промышленни предприятей продукци Советски Союзо 70 мехка йохка кхухьийт.

Ленински кооперативни плана дьежжа хьабаьф хIанзарча техникаца кийчбаь, дукккача доакъоех латта юрта боахам. Грузи — чай доаккха мехка керттера база. 1921 шера чай кхеду хIаш цхьа эзар гектар гарга дар тха, хIаьта цар тIара доаккхаш хинна чай 550 тонн яр. ХIанз чай тIадоаш 64 эзар совгIа гектар я. ХIара шера дукхагIа механизаци ю чай кхашкарча халача балхашта. Грузински конструктораша хьахьй чай гулду дунен тIа эгара хьалхара «Сакартвело» яха машина.

Кердача лакхагIча боарам тIа долаш дIаденнад комсаш лелаеда, 115,5 эзар гектара тIа я комсаш.

Экономика дегIаххулаш доалача толамаша Iалашдьд чулоаиамагIа социалистически формагIа хьамаи йола гуржий халкъа культура тоалулга. Ленински къамий политика чакхъяккхар, КПСС-ои Советски правительствах хаддаиза йоакхо яр бахьан долаш Гуржий халкъа къьинара, ший тайпара культура бокъонца тоа а ина дIаеттай. Образовани, Iилма, литература, искусство дегIайоалларa эшаш мел дола хьалаш хилийтад советски строя, дIаьхий даьд халкъа духовни вахар. Грузе вахача хIара эзаь сага лоархIаш лакхера образовани йола 47 саг кхоач. Массе метте доккха хIама лоархIаш да республика Iилмен учреждешка болх беш болча математикаша, физикаша, физиологаша, астрономаша, психологаша дах тохкамаш.

Тоалеииад литература искусствои. Грузе 22 профессиональни театр, шн эзар совгIа клуби культура цIаи да.

Гуржий художникаша юхаметтаоттаьй металла тIа догамаш дара, хий дахара премаши средствaши, керда са чуделлад къьнарча говзапчий искусствана.

Тхоашта керагIдьинараш оаза дувнача хана, тхоаш дагардараш дукха хIамаш да, цхьабакъда, эгара хьалха — керда саг, коммунистически мировоззрени а йолаш вола саг, керда мораль йолаш вола саг.

ВIаь совгIа къамаши народностами дах вай мехка. Советски Закавказьега хьежача къаьгга бIаргагу халкъий доттагIал дохаргдоацаш хилар, цар творчески барт-цхьоагIо хилар. Грузе, масала, бахаши къахьегаши ба 70 къамах бола нах. Хьалха меньшевикий, дашнакий, мусаватистий шовинистически политика бахьан долаш цIий мехкедеш вIашагIлийтаб дуккказа а, массе метте къамашта юкъе довчаш даьттад. Тахан тханцига вахара закон а хинна дIаеттад советски халкъашна айхха пхьана гIулакхаш, доттагIал леладега, вIашин новкъостал делга.

Гаьнарча Казахстане, балхаш сихделчча хаьа «Колхида» яха гуржий автомобилаш я болх беш, казахстански кIал тIехкина гуржий маьх йотт. Гуржий комсий хетолгаш кхухьийт Молдаве, хIаьта тха республике керда кьаш дохкаш я молдавеша хьань машинаш. Москвера метро гуржий мраморца йог, хIаьта москвичий новкъостаьша тбилисцоша столице лаьтта кIалгIолла наькъаш дехк. Цхьайола гуржий станокаш хьае йиш хургьаяр Якуте алмазаш дешаре, хIаьта якутски берашта дукха ха хьалхагIа денз езаенай гуржий маьхa кIал кхекь мандаринаш. Азербайджана заводашка уттаю «ГуржегIа хьаьй» яьця марка тIалатта станокаш, хIаьта азербайджански мехкдаьтта бедал тел Батумски мехкдаьтта чакхдоахача завода. Зестафонски ферросплавех шерра пайда эц Армене предприятешка, хIаьта гуржий станокаш тIа уттаю ереванскн трансформатораш.

Культураш вIашиӣ гаргалхара, вIаьхий яра тханцига санна еррига советски республикашка а аьттув болаш я цхьана хулаш йола традиционни сайренаш, поэташи писателаши вIашагIбеттабалар, культура, поэзе деноц, Iилма кIираш дар. Вай — гуржий, эрсий, эрмалой, азербайджанцаш, хIирий, белорусаш, латышаш — вай йоккхача Даьхен къаьстаьстача районашка дах, цхьабакъда, цхьаьни юкъа я вай, гIулакхаш юкъа да. Воайла специалисташ дIа-юха ухийт вай, опыт эца вIашин дIа а хьа а ух, вIашин социалистически яхье дех — из да из, КПСС XXIV съезде аьннача тайпара, социализмана кертагIдаьнача эгара доккхагIдолча хIамаш цаI а хинна дIаетта ленински къамий политика чакхъяккхар а.

Дег тIера раьза хинна белгалдоахх вай, Грузе дахача масе къамаш болча вицалаша республика экономикеи культурен айара юкъе шоашкара доаттIаш дола дакъа лоацаш, из дIахо дегIайоллара шIенача дег тIара долла хIама деш хилар.

Тбилисе торжественни заседани йолча хана Леонид Ильич Брежнева аьнна дешаш дагадоаьйта безам ба са. Цо аьлар, Грузе хьабенен дIалош болeн никъ — из ба вай халкъий сийлахь-йоккхача барт-цхьоагIон никъ, социалистически общественни строй хьаяьннача овло ше, ленински къамий политика лергIа чакхъяхаро вай мехка халкъаш кхоталаьд, цар доттагIалах советски общество дегIаккуаля низ баьб, Советски Союза деррига къамийн народностийн хьинара творчествон духкьала лакхаргбоаца хьаст баьб.

Кура дIакхайкху вай, дукхача къамех латта советски халкъ Коммунистически парте кулгалца низ беш новкъа сийна кхотадешна, бIубенна хьалхешка латта декхар кхоачашдара тIадийрзен долеш КПСС XXIV съездо белгалбаьча новкъа гIоалле дIахьалхаммахье а укхаш СССР хьаяь 50 шу дизара кхьададаш хилар.

Шоай Дай-мохк низ болаш тоалуш бIаргагорал доккхагIа праз дац СССР гражданашта. Цун дукха долла хIама ду советски наха. Даьхен кхела хьалхара граждански бехктохкам хеташ уж хилар къаьста гуш да массене вежара машаре интернационализме чIоагIъяра тIаберзэбь парте арахьарча политика никъ цхьаторра массааа а раьза хинна хьаллаиарах.

КПСС ЦК майски (1972 ш.) Пленума итогаш йийцачул тIехьагIа гуржий халкъо, беррига советски наха а санна, дIакхайкадир, КПСС Центральни Комитето, цун Политбюрос, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева дунен халкъашта юкъера кхоккам кIаьдбара дакъе, КПСС XXIV съездо кийчбаь арахьара политически никъ дIабахьара кIаьд ма луш, дерригIа чакхдоаха гIулакхаш ше раьза хинна хьаллаоцаши къахабайбеш хилар.

Советски халкъий вежарашка болча дезале Грузе къахьегамхоша Советски Социалистически Республикай Союза ах бIаь шу дуза сийлахь юбилей къахьегамен политически хьинар керда айдарна белгалйоаккхараьа, деррига я диза а кхоачашдерга Советски Союза Коммунистически парте хьалхашка оттадаь доккхийбехктохкамех декхараш.

(ТАСС).

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕШ

СССР-ен Нохч - ГӀалгӀайчоь автономен ах бӀаь шу дузача цӀейн сийна [illegible] «Грознефтехимзаводаш» объединенин предприятешкахь [illegible] Кхуьтта дена къахьоьгӀуш [illegible] механизаци, химизаци [illegible] промышленностан [illegible] производствени процессаш [illegible] мероприятеш [illegible] объединене [illegible] продукци [illegible]

[illegible] Юкъера лаьрххӀача бетта дӀера болхбо чуьа алапа 13,7 процент лакхдаьккхи.

Керлачу метод производства [illegible] объект [illegible] 240 сахьт [illegible] «Нефтехимзапчасть» заводан [illegible] Грозненски межкадьтта [illegible] продукци [illegible] Укх шера хьалхара ах шера [illegible] объединене [illegible] предприятешкахь [illegible] 0,3 процент дукхагӀа хийра. Цул совгӀа [illegible] экспериментни производствана [illegible] лар 1375 болхло планагӀа мукъа-лаьйта воза 1263 мара воацаш. Къахьегама оьсарие лакхьара даькъе а доаьха ховкъьостал дахь жескийсе методаш производствана юкъейоаьлар. Ер шу чаккхдолаччо хана оттаьхья лацалеса 1969 шера хиннача 17,5 процент лаккхъа елаш цу къахьегама оьсарие, хӀьата цун боаран хьалхара ах шу чаккхдолача хана 24,5 процента къачар, къахьегама оьсарие лакхьара чотах дегӀаелай.

Грозненски химически комбината коллективо арахецача фенола, изопропилбензола, ацетона паччахьалкхен Дикала Знак еийна. «Грознефтехимзаводаш» объединенена чу мел йоагӀача предприятеша къахьегама оьсарие лакхьаран арахецаш продукциа дӀебола мах лохбарах задани толамца кхоачашйина.

Дукха балхаш ду укх тӀехьарча хана цу предприятешт болхлоша межкадьтта чаккхдохачех межкадьтта химически промышленность дегӀайолаяра. Цудукха [illegible] денгара - денга лакхлу къахьегама оьсарие. Укх шера хьалхара воркъ бетта сахьа цу юкъа хиинача 6,7 процент лакхъаьннай яз. А. Шерипова цӀерагӀа Грозненски межкадьтта чаккхдохача завода «АВТ» яхача установке цхьабола мероприятеш чакхьяхарах хӀиналехьа 20 процент тӀехьхьиинай из проектин кхачамаш, хӀьата каталитически реформинга установка — 4 процент.

В. И. Ленина цӀерагӀа Грозненски межкадьтта чаккхдохача заводе къхьстта, дукха балхаш ду установкашта реконструкци яра, типтьинча къьяна оборудовани дӀанккхара тӀадорзадзь. Цо дакхергья завода мощность. Цега арахецаш дола парафин дукха а дукхагӀа да хӀура. Анисимова цӀерагӀа Новогрозненски межкадьтта чаккхдохача заводера каталитически крекинга установке кердача хаталзатортан болх бе йолаэлийтай. Дукхаха халча производствени процессашта механизаци автоматизаци яьй.

Парафинах мел машинадьтта ув хьахьоккхаш йола полуавтоматически приборш производствиа юкъайихьай. А. Шерипова цӀерагӀа Грозненски межкадьтта чаккхдохача заводе. Из балхаш долаш дикка кӀоагӀетваш [illegible] хӀадиохийтай йола хь, тоалленная балха хьалаш, лаккхенная производства культура.

Уж а кхы а лоархӀаме балхаш чакхдаха вӀаштӀехьалдаьннад цар. ГРОЗНИИ «Гипрогрознефть» институтий полимерийн автоматики института филиалий Ӏилман болхлоша айкха буззан а лоаттабеш къахьегар бахьан долаш. Укх шера хьалхара ялх бетта цига пайда ийца хаппаложенаш 13,2 миллион сом да. Царех гӀишлош хьалхача пайда ийцар 12,3 миллион сом да. Дизельни доллога карбомиди депарафинизаци яра йолча установка хьалхехьара балхаш а хӀана чаккхоллаш латт. Цу заводи коллективо болх бе хоалаийтай 280 моттиг йола бертӀ беш. Объединене предприятешка, ремонтин службашка дукха балхаш дахд оборудовани, аппаратураш дикача технически хьалашка хилийтара. ДӀадахача ах шера 60 текущи ремонт яьй установкашта производствана, 17-капиталени ремонт яьй.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа доал объединенерча 1460 изобретатела, рационализатора. Цар укх шера кийчъяьй 1684 рационализаторски предложени изобретени. Производства юкъейихьай 1412 рацпредложени 27 изобретени. Цар паччахьалкхенга укх шера бьа пайда 1 миллионни 144 эзар сом да. Цхьахха предприяти из объединене хьинаре къахьегаш итташ рационализаторийе бсащаш. Цар дукха балхаш цу производства организзара.

Укх тӀехьарча хана объединене дукха балхаш даьд предприятешкара дӀаула кхи цӀендара дакъа а.

СССР-ен Нохч - ГӀалгӀайчен автономен ах бӀаь шу дузача цӀейн сийна тӀеийцача социалистически декхарех дукхагӀйола цукхаш кхоачашъю объединене коллективо. Цхьабакъда, продукцена реализаци ира воркъ бетта план цо кхоачашъяьнъ. Цул совгӀа ассортиментагӀа продукци арахецара задани а кхоачашъяьй яз. Новогрозненски межкадьтта чаккхдохача завода болхлоша кхоачашъяьй къахьегама оьсарие лакхьара задани а.

Хьинаре къахьегарца евигача лоархӀаш ба Ленина цӀерагӀа ГНПЗ оператор В. Юкко. А. Шерипова цӀерагӀа ГНПЗ вокхагӀвола оператор И. Коломиец, химкомбината ремонтно - механически цеха слесарь Б. Цуцаев, «Нефтехимзапчасть» завода грузчик Б. Хатуев, кхы дуккхаъара а.

Пятилетка йоалагӀча шера «Грознефтехимзаводаш» объединенерча предприятеш коллективашта хьалхашка латтараш доккхий балхаш, хӀьата колективаш [illegible] боккхачех декхарш да. Уж толамца кхоачашдерла цу предприятеш партийни организациеш лаккарвайх а шоай коллективашца бечча балха цхьаданн тӀахьажам лоаттабе, бохкашта юкъа бен бола массов - политически кхетамен болх тоабе, социалистически хьха культура дикагӀа вӀаштӀехьахийта.

М. ПЛЮЙ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ОРЕНБУРГСКИ ОБЛАСТЬ. МӀаргӀча пятилетка директивни гӀишлой — оренбургски газ чаккхдохача завода хьалхарча агӀан оборудованиеца технологически монтаж е йоланьа. 1973 шера йоалагӀча ах шера чо [illegible] саьгали цӀенъяь газ.

Уж балхаш дӀадоладесага тӀадалад «Востокнефтезаводмонтаж» треста коммунист Николай Трофимович Митранов керте латтача бригадана.

СУРТА ТӀА: лӀанагӀйолаш латт 52 тонн хуле конденсатор-коагулятор.

Н. КУЗНЕЦОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

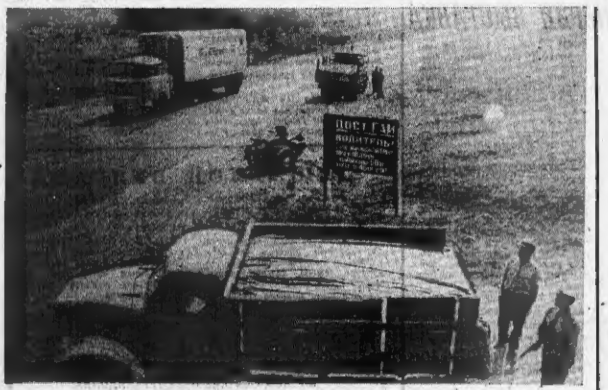

ГАИ Новогородски областной отдела пьаькашка тӀаьхьежан лоаттабара дивизион колхозийн [illegible] дӀакхуьйца [illegible] лоаман в. ДӀа-хьа лелача постана бӀарг кхоаб машинашна [illegible] нийса чудохкий а кузов тӀера дӀаьйхаа а дий хьомаш.

СУРТА ТӀА: Валдайски районерча Мироновка яхача шера къохера ГАИ дӀа-хьа лела пост. Милице лейтенант В. Я. Васильев Валдайски районерча «Красная звезда» яхача совхозера [illegible] машинашна [illegible].

А. Овчинникова сурт.
ТАСС фотохроника.

ИРАЗ КОРАДАЬД

Кхоачача са хинна а дьнаидаер шурий - товарни фермагахь бурь билла Насцарен района «Октябрь 40 шу» яхача совхоза доярка Хасиева Хьава йодага хама. Байсан цахадаш догӀа дийлхадале а сатоссам сигалара морхаш лелха а еш бьанича мехо лоаттара цун халата Ӏеркаш. КӀорга уьлаш йора цо...

Юкъцьшца шурий - товарни ферме къьхьега йолаеня шераш. ДӀамига ӀийгӀ болча хана дени бома беттача наьна новкьостал дени хиннача цо мӀаькха лаьар маьгача цунь дига латтар. Раьза аьлар йина. Цхьабакъда, кьона желарца цунна из болх ца бубалар къерае на. Наггахьа мара бӀарга бин ацар Хьевай ханара хьацсар дозвина гӀулах дела. Юкъера а ша лифрхьар кхоанеш а дош кхувш боагӀа йоӀ ферма хьача а ша башам белар цхьа кхьара. Цун мича могарга лахкса воль бе, саберде дош. Цхьа - ши кӀира дальа кхетадергда цо боина беттар иттэ доацийга, йоалел цар.

Хьоьиш кӀеста нийсъялилара юкъьашна. Хьайбаш дитта ца ялина Хьава сиха кӀадолора. Цкъа Ӏатто мӀарга теха шурах бьзна вежар хиаттара хаессар. БӀаргеш Ӏоуха хий дӀа а доакаш къар Хьава цу сарахьа цӀа. ДӀахо цу тайпара гӀалат ца даьнтора аьӀоргӀа лорадора.

Эттара хьалхара къахьегама гӀо боций цо 1959 шера МаргӀалбика района «Ингушски» совхозе. Цига йолалар из хьалхара балха толамаш даха, боккхана бакбар кхахьегам, корадир ираз. Кердa боахама шу лоллуш шийна хьалхашка оттадора цо итта деза декхараш. ТӀаккха уж кхоачашде йолалора. Цхьаволча сага доккхаль сийна дулургдалар хӀана дергда оаз, тӀаккха из кхоачашдара дукха къадьегаш а хилац. Цу тайпара махках ма Хасиева Хьава. Хьинаре болх бора цо шийна доакъоша.

Фу де дела хьалхе лелаш тӀехьахера? Из хиттар цар тӀехьорча ширашка Хасиева хьалхашка латтар. Дика кхетадора цо хьалха лелаш бола волчаш цо тӀаккхийча а шовела хьалханьа а гӀадгӀортболг, хӀана хьача цар хьетела толам ба цу хьальхьа цхьабай боахам сийгагӀа дегӀабоагӀарбойта.

Цхьаьха а да яла делаш. Массаьа, ший хьашаш халкъа юкъарча хьашташца дузадаьш бу цо ше беш бола болх. Кхоначара гӀо ду хьехара а гӀулакхал а. «Октябрь 40 шу» яхача совхозе цхьа сернгача Насцарен районе а хьражача социалистически эхьа хьалха латта Дугиева Аьсет а шин хана ший юкъара доярка учешийна хинна я. Цох а хоь мел кӀоарга, доккха беранг доал дикача хьехархоча дукха кхетамаш.

Чаккхала гаргагӀертагахь 1966 шу. Совхоза экономисташ хьа хиогаша хьахьехар Хасиева Хьава шийна хьалхашка латта декхар кхоачашдер Ӏеш йоацилга. ХӀара беттача Ӏаттагара 700 килограмм шура дукхагӀа хьаккхар

йора цар. Цудукха уж хьаьна бевам бараш кӀелхьар бар. Уж доахье шийна хьатӀаьндар дийхар Хьавас. Хьалха дика хьокъамаш доахаш хинна Хьэвай гӀуллакх тӀехьашка дартголаш сьвваа хетар пьхайола доврквашта. Цхьабакъда, дукха ца яьалехьа дерригӀа а кхетадир ферме мел болчар. Шовшта Ӏунал дарга хьежаш тоадала долалелар дойхаш, шура а дукхагӀа тела даьлар.

Бай на аллара, цу халагӀча хана а даттача доахангара йоахка шура цо шийна доахка. Шийно хоар, ший балха оьцшни кьоначча доахкашта дега йовзалья, дужаш доахча дешица, шийсача гӀулакхна дӀалора лар доахаш. Наггахьа мара бӀарга [illegible] хьехар «Дика хьаьна цу балхара лаьттар, хьахар ... хьехар ...

Ишттa 1966 шера Ӏа шийла эттар. Из боахаме шу долнуш Хасиевас шийна хьалхашка оттадав хинна декхар теркам тӀаоздаш дар. ХӀара беттача Ӏаттагара ши эзар килограмм шура ккхьа лаьрхӀар цо.

Цхьа доакъар да доаркешта тӀаьхоттӀешча дохкаша хуар, уж чубеш дола кхийт а дукха эргадуй дац. Цхьабакъда, балха тӀа довза толамаш тайп-тайпара да. Цун балхан хьа хала дац. Эттара хьалха доаркай хьинарах, шийна йовй болх безараш доахкаш гӀулакх де харахь тийша ца дар доаха толамаш.

Шийна тӀаьлоагӀдьахча доахкашта хиийаха хий моллаь, рационализатор хьсоб, доахак латта моттиг цене хулийт. Хаддаза цирна бу эр хьожаш, чуьна на дели уж хьоасташ, цар кӀерат йоахаш хул яз, шийна хьоьнмайа доахаш. Ший доалахьарча хӀамах сиине производствена дог хала, хьабаш дезача саго мара лелаэргдоаца хӀана да яз.

Цу масалаша хьаьхош Хьавас ший вахер беллинта дийхапта. МассегӀа гӀулакх хул цӀей-нийна цӀатӀа, хӀана - санна ю деза. ХӀата дерригӀа а ц. хоаш доаркаш, цхьабакъда, дагa Йоахкал, беррига безаш хӀаьду но дезан ханибаш лелаьча гӀулакна, Цудукха иштта оьсарие ба цун хьаьхьадоагӀад.

СССР хьалхь Нохч - ГӀалгӀайн АССР вӀаштӀеглелан 50 шу хьакъа сийна хьанамна къахьегамни совгӀат кийчдеш а Хасиева Хьава. Укх шера хӀара кхоабача Ӏаттагара 3 эзар килограмм шура маьха хьаьна ше тӀайиша декхар сийлениа кхоачашъу хьажар хьалхадгаде довза. ДӀадахача ах шера хӀара кхоабача Ӏаттагара 1,5 эзар килограмм совгӀа дакха хьажалйола шура хьаккхай цо. Иштта из Хьавай къахьегама ираз дахийта доала декхар.

М. ОСМИЕВ.

ХУРГӀОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД

Чуйна дальнайа алат. Республика дерригача боахамашка тӀадегӀача 1973-ча шера чуардадолча алата хӀана лард йолжаш латт.

Ӏалама хьалаш во хиннадале а гурахь, Ӏийлача культурай дика хьувкъам чуйлар укх шера тха боахама кхаш леладерал. ИттахӀара гектар тӀара юкъера лаьрхӀача 19,8 центнер ялат чуийцар цар планагӀа 18 центнер тӀуза лаьчар. ХӀьата «Мироновская» сортах дола кӀа дӀадийнача хӀара гектар хӀара лаьрхӀача 20 центнер кӀа чуйора. ТӀеххоӀчаишир паччахьалкхенга ялат доккара план а. Из, къестта укх шера хиннача Ӏалама хьалашка, боккха толам ба.

ДӀадахача шера хинна кхоачамбоацараш теркал а деш, тӀадоатӀача шера ялатий хьувкъан кхы а лаккхагӀа хилийтара кхи тӀера на деш къахьегаш ба хӀана колхозой.

ХӀара гектара тӀа дайнача центнер аминачни калийни, лашина центнер суперфосфатен минеральни удобрени а кхочий тӀа, планагӀа ахи дезаш хиннача кхо эзар гектарах дукха хӀана на эшаш 2700 гектар латта

хьаьд хӀамале. БеглалдакхЪа доагӀа гурахь но культурай дӀазон кхаш хий декхаш доацанга. ХӀата укх шера миссел минеральни удобрени оха яккаш на хиннагӀа. Цу гӀулакхо диина лакхбергба гурахь дӀадургхолча ялата хьувкъам.

ХӀара дийнахь 14—16 трактор хул яхай тӀа гурахь дуй ялат дӀадерии зайбан латта оахаш. Царех ялх-бархӀ трактор шин смангагӀа болх беш хул.

ХӀана а кхычa боахамашка санна цхьа кхоачамбоацар да тха боахаме. Тоьаш бац механизатораш. Цудукха латта оахаш трактор-ришка шин смангагӀа болх байта йиш йоацаш да тхо. Цхьабакъда, из кхоачамбоацар укх шера Ӏай дӀадекха хьожаргда тхо. Колхозе трактористаш курсаш вӀаштӀейоха даьрхӀад.

Латта оахаш боахкаршта юкъе дика толамаш доахаш кхьахет пенсионера Пиилински Кондрата, Безнщенко Дмитре, Кургузов Василе, Ларионов Петра. Шоай смени норман юкъера лаьрхӀача 150 процент кхочашъю царех хӀаране. Цул совгӀа латта ахара агротехника дӀадехкача тайпара кхоаргаш дикач хул цар ахха латта. Царех тӀеха ца бий гӀертав къахьет кхамеханизатораш а.

Беглалдакхха доагӀа, тха колхоза гурахь юь культурай дӀаюн кхаш хий декхаш доацага. ХӀата укх шера хьалхьехар колхоза Ӏалама хьалашка къьстта дика «Мироновская» сортах дола кӀа мара ца хьувкъагаргда. Цудукха укх шера дерригача 2400 гектар хулча латта «Мироновская» сортах дола кӀа дӀадургха оаха.

Дика толамаш доахаш къахьет гурахь юнча культурай фу Ӏадидераша а. Царна юкъе дика кхьаьхетара беглалдакха боагӀа Литвиненко Алентина, Буева Агрефина, Бляхина Екатерина.

Гурахь юнча культурай фу дӀлаваранга хьежжа Ӏалам а дас 70 процент лаьхоадтагӀа класса кондицетах дӀакхоачадаьд. 30 процент иоалагӀча кадеса да. ХӀата «Мироновская» сортах долча хӀинча фу дерригӀа а тхоай боахаме кхо а дас Ӏалаидаьд.

Цу дерригача гӀуланхиш къьаста хьаьхьох гурахь йийнача культурай тӀа колхоза кхаш лелаярдаша мел йоахо ю. ХӀата Нохч-ГӀалгӀайчен автономиа хьаьа 50 шу дизара дика совгӀат да.

А. ПЕНЬНОВ,
Назрани районерча «Россия» колхоза керттера агроном.

Укх сурта тӀа (аьрдехьара аттехьа) шоана гу Грозненски районa № 2 йолча бьышдаараш леладеча совхоза дикагӀбола тӀахьожамхой: экономист О. Кудрищева, шофер С. Альмуранов, тракторист С. Зипаев, совхоза парткома секретарь С. Медов.

Кхоачамбоацараш дӀадоахараш, — оал царех юртахоша.

Ший маӀаш долаш да из дош. ХӀана аьлча хиакъа ружкъа лоаадеш. кхоачамбоацараш дӀадоахачара халагӀа йола оагӀонаш шоанта хьатӀалувнаш хьабоагӀа уж.

В. Юницева сурт.

ДОАКЪАР КИЙЧДУ

Дог гӀоадьгна на Сунженски района «Красный Октябрь» колхоза механизировании звено звеньевой Аврвев Дауд. Иштта ца хилча варг а кацар яз, хӀана аьлча силоса даьркӀа цуй звенос кхеньраш но хьажкӀаш колхое хеза дагадагӀац сага.

— ХьажкӀаш, хьажкӀаш а уж — йиста хьу

Кхоъ - йиъ метр лаккача сийнача гӀаданех шийша - кхокха моша хьажкӀа боал. ХьажкӀаш дика хьийкъа халарца колхоза вӀаштӀехьдаргда хӀара гектара тӀара 300—350 центнер силос яьаха.

Бакъда, хӀана керда декхар да механизаторашта хьалхашка эттар. Из да лоацача хана уж хьажкӀаш чу а йица силоса лаьттагӀа йохкар. Хьалхе дени силос чуйоллара кийчдаьд харшаш, хьажкӀаш хьокха комбайнаш, транспорт. Колхоза правлено дийцад силоса хьажкӀаш чуэцара дой. Силосии комбайнаш тӀа боах бе хьожабир дикагӀбола механизаторам Дзейтов Салангирии Исаев Шарани, хӀана аьлча дукха да йоацилаь харадерзадаьча дьатта дӀайийна а хьажкӀаш. Уруонаш мукалош йоллаш а цу моттиг, цудукхьа комбайн шортагӀйолча скоростагӀа доне а оа, ца хьоккаш цхьа гӀадам дита а бии ад.

Дика къахьет автотранспортни предприятешкара баьхкача шоферашa. Царех ба шофераш: Мочиев Моеса, Магомаев Халат, Эльтаков Ванат, вокхагӀвола шофер Бубцев Мухади. ХьажкӀара дараш сама хала шакьаш дадаше а тӀехьхоачаншъш цар шоай борнаш.

Царех дукха тӀехьбиеаш тракторашца силос дӀакхухьаш бола тракториста Батаев Хьалхати Пантелеев Михаила. Дийнахьа комбайнашца хьажкӀаш хьохачара силос лаьттагӀа йоалача царех хӀаране 14—16 рейс ю.

500 тонн силос чуйода харш диза а дика хӀана шоалагӀа харш дузаш ба колхое.

Хьайбашта доакъар дукхагӀеж дикагӀеш Ӏалашдара шоаш сагагӀбаьцчаб колхоехой.

А. МИХАЙЛОВ.

МАШИННАЬКЪАХОЙ ВОЛЧА

Да тӀехьа шерагӀа эржаш латт СССР-ен Нохч-ГӀалгӀайчен автономен ах бӀаь шу дузача цӀей сийна Грозненски машинаьйтьента юкъе социалистически эхь. Юбилейни Сийлен знак яхкхара къоасам лоаттабеча тепловозий машинисташа дика толамаш доах укх депошка. Августа хьалхара ши декада мара чаккхъйинац. Цхьабакъда, планал совгӀа цар дӀа-юха бихьаб 50 эзар тонн халкъа бедаш мухь.

ТӀехьа къахьегаш ва тепловоза машинист Назаров Хьусен. Цо Грозние Махачкалее юха Грознее долальй беза мухь тӀебола ши поезд. Шовца планал совгӀа дӀа-юха бихьаб 1742 тонн мухь. Беза мухь тӀебола 4 поезд дӀа-юха йигай тепловоза машиниста Кирильцев Георге.

ЛЕШАРА ШЕРА КИЙЧЛИШ

Партийни просвещение сета кердача дешара шера кийчо еш ба Грозненски локомотивни депо коммунисташ. Депо партийни комитето, цехий партийни бюроша чаккхдьаккхад политшколаш, семинараш кӀашагӀйохкилга.

Кхо бӀаь совгӀа саго цу школашка, семинарашка Ӏомаргьа марксизма - ленинизма теори. Укх шера къьаста теркам тӀабохийтаргба парте экономически политика кӀоаргагӀа Ӏомара, общественни производства эффективность лаккъара дешаста. Дукха коммунисташ дешаш хургба заочно институташка, техникумашка, боккхой кагирхой школашка. Депо коммунисташ тӀагӀертта къоасам лоаттабел ба партийни просвещене система керда дешара шу Ленински теоретически тӀехьале къоаргагӀа Ӏомайра шу дегӀерташ.

РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ МУГӀАРАШ

Грозненски вагонни депо автоконтрольни пункта болхлоша дукха творчески балхаш ду пятилетка йоалагӀча шера. Цига къахьегаш ва 25 болхло мара вац. ХӀата цар укх шера юйча а ма производствана юкъейихьай 33 рационализаторски предложени. Цар еннача предложенеех хийтьяьй воздухораспределителаш, царна ремонт яра йола стендаш, тормозни цилиндрашта эша авторегуляторах. Иштта къахьегаре бахьан долаш ер шу доладелча дена планал совгӀа цар ремонт яьй 75 воздухораспределитела. Заданед совгӀа паччахьалкхена бьа пайда 1500 сом да.

Автоконтрольни пункте дикагӀа бола рационализатораш лоарӀаш ба слесарь Пономаренко Анатолий, цеха мастер Тончиев Анатолий, слесарь - сийдола машинакъахо Тихонов Григорий.

«ӀАЬРЖАЧА ФОРДА ЙИСТЕ»

Тепловозий дукхача машинисташа, цар гӀончаша, слесараша, токараша, сварщикаша шоай отпускагӀа салеӀад укх шера санаторешка, вай мехкарча салоӀача цӀеношка. Уж хиинаб: Крыма КъулбехьерчA курорташка, Ӏаьржача форда йисте, Кавказски Минеральные воды яхача моттиге, кхычахьа.

Ӏаьржача форда йисте Ӏалаьнате хоача моттиге уда Грозненски тепловозникий салоӀа база. Дукхьаа укх шера шоай дезаьца цига салоӀаш хинна 150 машинакъахо. Кхы а 150 саго салоӀаргда цига.

Г. АМОХОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВЕНГРИ. «Красная звезда» свача будапештски тракторни заводе кхьан болхлой коллективни меланаrlа а синой социалистически къахьегача цох кха піи. 104 сот чуэгіача пуп 12 социалистически бригадо вшой мехка халкъа болхамо а, доазол дехьарча потребителашта а, цхьна Советски Союзе ГДР-н йолйи, аракте дахьаргlа ю автомашинаш—дуперам. Шерра сту боаржар, вшой болхлахка гlулехк творчески лелабар, рационализаторски предложенеш баьха юкъехкхьар бахьан долаш дакка талаваш дакхар цеха болхлоша.

СУРТА ТІА: предприяте цех. Болх бож ба Миттвал Тоти Дьюла Мальнари.

МТИ — ТАСС сурт.

МАШАРА ДУХЬА

Инде общественносто шерра белгалдоахка СССР-ая Инде Республикацеи юкъе машара, доттагІала, цхьана гІулакхаш леладара хьакъехьа Договор дань 25 шу дизар.

Цу хьакъехьа дуаш Индийски писатела Ахмад Аббаса, яьаш хоам бу АПН корреспонденташа Делера, Бомбеера, Калькуттера.

Ер шу белгалдоаьша шу да Индена а Советски Союза а 25 шу дизад Инденен СССР-ал юкъе дипломатически гІулакхаш оттадина дена. Из кхиннад Инди кхычарех тойша хІама доашаш а ьана хья мз кхайкадинге а.

Цу 25 шера цаш мехка юкъе бекхате дегІанхад экономика, культура дикъера гІулакхаш. Вай мехкаша дуйси халкъашта юкъерча ареша а айкха цхьйи гІулакхаш лелаьад советски политика сочна, ишта индийски политика а юкъмоттигера тІум лоархІаш бола машар лорабар деькье.

Гахьаш хьалкагІа дена хьадарагІаш доле Инденен Советски Союзан юкъера доттагІала гІулакхаш 1971 шера, августе дена доттагІален машарей хьакъехьадоа Договораш чІоагІаьад. Индийски Республика президента Гире свай мехкашта юкъера гІулакхаш дегІадахкара лоархІаме вехе» а «КъулбехьалАзерча машарен стабильностен лард» а я еьлар цу договорах.

Шахьр дагалоагІа сона соахкарча августовски деношка Договора кулгаш яздав индийски общественносто мел къоабалдора. Локкхийча аланашца дань йовзонаш а долаш хоам бора цу хьакъехьа газеташа. Из дийцар клубашка, колледжашка, профцентрашка, дуккхаза а цунах къамаьлаш хоілар трамваяшка, автобусашка, духхьал улица тІа а.

Из-м ишта хила доагІаш а дар. ХІара индийцо кхета а дора, кхета а ду, машарах, доттагІалах цхьана гІулакхаш леладарах долча Договора лоархІаш мел боккха ба. Из кхе я, индийски гІулакхаш лелаш советски халкъашта юкъера лежерашха доле гІулакхаш дегІадахкавд эгара лакхагІа йола стади. Из да дукен хьалкъашта юкъерча лоархІамера договор, цо кхы а дукхагІа гаргабуг шш мохк — машара тІехьалатІараш. Дукхьал цу бахьан долаш аьнал цунах президента Гире «машара лард».

Ахмад АББАС,
индийски писатель.
(АПН).

АМЕРИКАНСКИ КОНГРЕССИ МОСКОВСКИ СОГЛАШЕНИ

Ракеташта дукхаларча оборона системайтта доазув оттадарах долча СССР-ал США-н юкъерча Договора ратификаци а яь стратегически наступательни гераашта доазув оттадара дакъерча кхьоолча гІулакхий хьакъехьа Ханна йьча соглашенега хьажа йоладнаш США сенат.

Конгресса шинна а палата алхьа дукхагІчор къоабалье саш и соглашени. хІана аьлча 1961 шера тІаийрача герзаш Іоадара дІадахаран тІахьожам лоттабалах долча законаша дІадех америкацски герзашта доазув оттадеш дола моллагІа гІулакхаш цу тайнера къоабалдалга.

Шеко ю, соглашени къоабальсейолгах, цьабакъда, конгрессе цо дуьцара лелаво моттигара обозревателаш шекбаьхар тІемапромышленни комплекса вакалий сунш хиннача гІулакхаша. Сенатора Эвард Кенниде геттара цийса белгал на даккхара, налогех дола закон бизнесменo Іомадеш саяна Іомаю цу деятелаша Соглашени — цунах фу дань дІатуьлаагдаш - чьогІ шоаш, кхаш. Бухсоцача кхьчача цар лерхІар — дІахо переговораш еча цхьа американски оатІон позинаш евІоагІьяра» бадьан хьалха а тесса герзаш Іоадара гІулакхе Соглашенега керда ник хьабелайтво. «Хьалха, — цуьна дуьззадена дагадоххийтар сенатора Эдмунд Маске. — гера хьадара тІахьожам лоаттабарах йолча соглашенеша формально цар гІулакх доашача доакъошка гера Іоаделга сов сиддар мара кхы деш хІама ханар. Юха а цу цакъьагахая, ластяра кхерам ба хІана».

Конгрессе дебаташ йолелар Московски соглашенашка хьакьехьа тІема кхерамалених долча цхьа оагІоний цхьатарра бокъонаш хилара принципа тІехьлаттараштен уж кдеш шоаш къоабальар «Низа доашара» переговораш ора кдеяна юха тІабахарца дуьзза гІайтача американски совлен концепцешта тІехьалатараштен юкъе.

Цхьатаррача бокъоний принципа тІехьалаттараша могадара сигалара гІарагІура а хиша дІаэтта, ньссе американски совле йиш а яийте, цхьатарра бокъонаш хилара аьла хулга — бе доаллача новцІолгах кхоачамбелга. Цар белгалдоах, оагІоний ядерни арсеналаш сов тІех Іайнача хьалашкен ракеташта дукхаларча оборона системашта доазув оттадара дань договор долча хаиен ядерни герзаш тІех хилар тІахцІена гІулакх дан хкаш. Кьодача наькъашна ядерни герзаш дІахо Іоадаро, царна хетачох, низ болча моастагІчоа тІабесса кхерам, на дарра аьлча, боккхагІа бергбацар. цхьабакъда, на кхерам соцо-хьегбар американски налогаш текхарий каспна кхетача хІамагІа дехлача. Цу ихьаи хлица, бокх цар дІахо юкъера айкха йиш ю цуьш политически тІехьале а. Сенатора Губерт Хамфре дІаховлда хкаш дийцар: «ХІанх тІема низ дукха совгІа машарагІа боашаш цхьаьрра болча поение тІа вай долна хека, вай теркалде деза, ядерни герза тІех йола позиш кккха тІерзаш США-с леладу моллагІа гІулакхаш Советски Союзо цхьанна а тайнера мегаргдоашаш лоархІоргдолга».

Цкипа дувааденна сенатора Уильм Фулбрайт тешама проблема гІоттайир. соглашеней хьакъехьа ши уйла хилара американски оагІон бакъахьарча уйлая йола шеко хьове тарлуш хилар хьа а кхайкаль.

Американски тІема совлен концепцена тІехьа латтараша, шнарш кхета а еш, кхо - кольни пагмоташ кхерабора. «низа позиера» еча переговорий ковкъосталца а кулгаш яздаьчв документашта дІакъоелдза долча лостамашка хІахо гера Іоадарца а тар ма лу сихагІа вийсде доагІача аьттув боапача хьал тІа оттаю ВІашагІкхийтта Штаташ Московски соглашенеша» яхаш.

Московсни соглашенешта контрнаступлени елга хьалхадахьар (хийттача тайпара) сенатора Генри Джексона, тІема монополей гуччахьара ставленник хиннавале а, чІоагІагІа дарна духьалбавилнаш сенатораш Джеймс Аллени Джеймс Баклин, бар. Масала Байле йоахар, Москвана барта кча ВІашагІкхийтта Штаташ латІае» минута яхайзар. ХІаьта Аллена Советски Союзах йоахаш бхьдлагІа хІама тохара потенциал» кккха гІерт ю, вешта аьлча «советски кхерама» юргІакарча вариантина кхерабора американцаш.

Шийлача тІема рацараштa ше хоп луш, сенатора Вэнс Хартке бай шІераш а йохкан дуьцар дІамаш:

— ХІаьа тхьа ницъ шу совгІа ца дІайаннад—аьлар,— цо воаш производства цІокъа оагІгІа чу— лемагабхкудача антикоммунизма цІокъа оагІагІа чу воаш чуерхаш (вай хьадоагІа: Корея, Вьетнам, доалурдоаца, Іахарах арахаеш дола герзаш Іоадар — дерригa а дусталуш дола. цу маькълда доалача гІулакхех хьаланна хІамаш мара дац.

Московски соглашенеш конгрессе дукъагІлар къоабалъярах дукен халкъашта юкъерча арепа ирэй соотношени хиначa хуйцаш вашагІа американски политическа сцена тІа кхетамгахьен тІахцІенача уйлантахьен хулаш йола. Политически сдвиг маоагІьяр, мо хІама хул. Цу соглашенешта тоишадьа латтача «Невозмохо хьахьях. Вохкам кхьенора дукхьала латтараша шрай йоккхийча топашта бетташ тІаехка ца хилар.

Геннадий ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.

НЬЮ-ЙОРК.

ВАХАР ХОЗДУ ЦІЕЙША

Советски цІейши обрядаши вай общественни вахарцара цхьа оагІув а хиина, идеологически ирача къовсаме советски общество дегІайоагІача хьале боккха социальни лоархІам болаш дІаттад. Къьстта доккха маІан долаш ба цар атеистически лостам.

ХІанз а дахаш да вайнахах доакха дынах юкедися гІулакхаш. Уж хоалу саг йолаяра (маьре яхара) регистраци дына ІаьдалагІа ярца, кхийла баланза бола мехкарий маьре ахийтарца, урдув эцарца. Бакъда хІанз района культура учреждененна дынца дувзаденна доаца цІейши обрядаш наха юкъе доаржадара дакъе дикка опыт Іоаьй.

Къахьегама дикача традицена дика цхьан тарлуш да ахархечун делала, коллектива коммунистически къахьегама цІи ялара, къахьегама ветераний сий дара, ненсе воцар накъа вакхара хетаь сайренаш. ЧІоагІа дІадьржад районе Лоха - Невре, Знаменске, Братске деш дола «Хьуклама Ди», «Йомсаш лелачун Ди», «хьайбаш леладечун Ди» яха цІейш. ХІанз районе чакхдоахаш да совхозица эстафета дІа-хьа эцара гІулакхаш а.

Дынца дувзаденна доаца цІейши вІашгІехьдахара доккха новкъостал ду общественноста, «Знание» общество, райЗАГС, ВЛКСМ райком санна йолча организацеша. Белгалдаккха деза, цу гІулакха эггара а хьинарегІа дакъа лоацарш культура учрежденеш цар активнаш хилар. Къьстта дукха чакхйоах уж мероприятеш Лоха - Новрерча районни культура Цене. Знаменскерча, Бакъа - Юртарча культура Цене шукa уж цІейш деладеча хана цу юрташка бахача нaха боккха кхаъ а салоІам в хиле дІаэтт. Уж обрядаш чакхъяхара отталь плаш культура Цен общественни Совето йийца а йийне, хе деза кунаманаш а дийя чІоагІъя.

Клуб, юртарча къахьегамхошна айхха бувзам болаш шо хидарах тарра, советски цІейши обрядаши вахара юкъедоаладер а царна пропаганда ер а хиле дІаэтт. Цуьна цхьана цар райоерча культура учрежденешца айхха бувзам лоаттабу. Лоха-Новре, Братске, Горагорске кастаста торжественни хьсане ладу эскаре болхараш накъабоахилга, керда дахьа бераштa, саг йоалаяра регистраци елга, эггара хьалхара паспорташ, комсомольски билеташ дулга.

Дукха ха йоацаш райЗАГС-е торжественни регистраци йир Руслана Кхокха, Ленис Медна, Ахьмада Халан Йоалаьнча.

Цига гулбеннабар пусталийн моарой гаргара нах, доттагІий, бовла - беза нах. саг йоалаьрахтеи маьре бахараштен доаца боаккхаш, керда хьахинна дезал дахкъал а бувцаш хьамаьа дига кхахьегамхой депутатий Надтеречни районни Совета председателя Т. И. Платухина, цул тІехьагІа райЗАГС-а заведующа чІоагІа а хувцийте кулгаш ладайт дезала бувзам чІоагІбеш.

ЧІоагІа сакъердаме чакхдаьлар Лоха - Невре, Знаменске, Гвардейске, Горагорске райвоенкоматаца ВЛКСМ райкома цхьана вІашгІехьдаьха эскаре болхараш накъавбахара деадаь цІейш. Цига чиийхабар Сийлахь - боккхача Лай - мехка тІема доакъацхой. Цар дийцар Советски Эскара хьабенача сийлахьа наькъах, цул таханарча денах. Цул тІехьагІа эскаре болхараша дув бъ, даьй а ножарий а денадора гІулакхаш цраш сийлеща дІахьоггхиларах тешам эуш.

Бакъдар аьлча, хІана а ерригга клубаш яц уж тайпа мероприятеш чакхйоахаш. Цу клубий кулгалхоша айкха бувзам лоттабац общественностаца, юртарча къахьегамхоаща, царна де доагІа йоакъостал дац, уж хайпаьа хьалхьоабац моттигерча партийни болхамем органаша, цар кулгалхоша, Нарах ларкІа мегаргйолаш я Калаус (зав. Межидаца), Конев (зав. Шамсудив), Маковиин яхача отарашкара клубаш.

Кхы хьемболацаш шоай болх тоабе белаш я уж клубаш.

М. ТАРАМОВА.
Надтеречни района культура отдела инспектор.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН КОЛЛЕКЦИОНЕРИЙ ВЫСТАВКА

СССР кхьнь Нохч - ГІалгІайчен автономен дх біаь шу дизара хстаяь коллекционерий выставка хьелла лаьрхІад облсовпрофок, филателистий Еррнтсоюзан обшества Нохч - ГІалгІайчен республикански отделенен, Республика бувзама управленен.

Цун маІан фуд аьлча, коллекцие материалаша, почтови маркашца, открыткашца, конвертаца, медалашца, значокашца 50 шерара советски наьха вахари цар къахьегамо хьагойтар, советски низа коммунистически кхетам дуна цар мел гІо даьд хьахьоккхар да.

Исторически обществено - политически событеш, культура памятникаш, Іалама торонаш, Іилманнен, техникин, искусствана кераагІдамнараш Советски филателе кховчамашна дІадовзийтаргда цу выставке.

Клубашка а кружокашка а шерра дІабаьржаб сийлахьча юбилейна кийчбалара беш бала кийчон болх.

Нохч - ГІалгІайчен юбилей белгалйоаккхача дийнахьа «Глобус» кхача тикса зале цу хьайийла хургья вай республикерча коллекционерий выставка.

Выставкана лаьрхІе хьайво генеральни колекцеш а е СССР маркий фрагменташ, тайп-тайпача темагІа лаьрхІа йола тохкама, мах болча хІамийн советски почтови такагІа тІаоттадаьа йола коллекцеш.

Советски маркаш хинна а ца Іеп коллекцеша хила йиш я социалистически барт-цхьоагІон мехкий маркаш социалистически мехкий советски темагІа авахийна маркаш. Коллекци дІаяьхь чІоагІьно (формат 27х31 см йолча) выставочни листаш тІа.

Выставка вІашагІйоллара а ю чакхйоаккхилга а цу гІулакхо чІоагІьчо оргкомитетна тІадмилад. Цо хьайферуа укх шера 15 октябре кхочалца выставке дахьа лацарах йола заявкаш. Цун адрес: г. Грозный, 51, а/п № 15. ВОФ-а республикански отделени.

Выставке хьагойта могаьаш: «Ленин массане а вааш ва», «Ленин литературен, искусствен», «Пхоэнхой — Ленинах», «СССР-хьалха, латтача Іилма мохк», «СССР — сийлахь - боккха индустриальни пачхахьелихе», «Советски халкъа хІама хьакхоллаш бола сийлахь-боккха къахьегам», «КПСС XXIV съезда оашешнина», «Мичара-хьайолалу Даьхе? «Массане а мала хилба», «Вай кераервааий ерон ха я», «Вай мехка йоккха космически программа я», «Цхьаккха а вицеинаваш цхьаккха а дийцендодац», «ТІом беш хьежинар, машар лорабер», «Сийлахь-боккха Даьй-мехка тІом чакхбаьнначул тІехьагІа халкъа боацам юхаметтоттобарн дІахо дегІнбоалабара», «Ер комсомола, парте тІехье я», «Космос филателе», «Знаш маркашка», «Советски спорт», «Ветта тІа токкташ дар», кхьйола темаш. Хьагойта кийчьяьнал коллекцена жюро могарга хьежжа дипломаш медалаш туряьа.

Нохч - ГІалгІайчен коллекционераш тІахьех ваха СССР хьалха Нохч - ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара хетаьча выставке дакъа лацара.

Л. МИНАЕВ,
ВОФ республикански отделено председатель.

Кердадараш

ХУЦАВЕННАВ ЛИДЕР

Мехкашта юкъерча шашках болча СССР XVIII чемпионата аргІанара нІсхагІен шттагІеш тураш доазаьй. Боккха толам баьккхаб спорта мастер волча киевляина А. Безверщенкос. Кишиневерча молдавски спорта мастерца З. Тахмолцев, турнира сагара кьонагІа волча доакъашхочуца Самаркандерча М. Фазылоцеш партеш лоевль киевляиин цу шиннех а котоаьлар.

Мехкашта юкъера мастер В. Агафонов цхьаккха а кот на воалаш лайяро Т. Мехтиевцеи, атбайерча З. Такиллцеи.

Итт тур чакхьяьнначул тІехьагІа юха а хьалха ва 8 очко йола киевляиин А. Безверщенко. ШолагІа моттиг 7,5 очко йолча В. Агафоновгеи кхоалагІа 7 очко йолча Т. Мехтиевгеи я.

В. ЛАНСКОЙ.

СУББОТНИК ХИЛАР

Дукха ха йоацаш Назранен, Наьсарен районa чуйоагІача юрташкен СССР-н Нохч-ГІалгІайчен автономни хьаь ах біаь шу дизара хетадаь субботник хилар.

Поедприятей, учреждeней, болхамий къахьегамхой наІ синна массева а араньлар субботнике.

Дукха дар цар де дезаш хиннараш улицаш вІекъе, гешешта хий тоха, помешенешта кІираш етта, кхьадараш.

Хьнире болх бер бергнгачн къахьегамхоша.

Къьстта белгалбаха баа городской парке болх бань «Электроинструмент» завода къахьегамхойн ПМК-432 гІишлошьераши.

Дика чакхйьлар районебагІ субботник.

Б. ЭСМУРЗИЕВ.

ЭКЗАМЕНАШ ЧАКХЪЯЬЛАР

Чакхъяьлар техникумашка дІаэцара луш йола экзаменаш.

1353 саг вар Грозненски кооперативни техникуме экзаменаш дІалуш, хІаьта техникума эшаш хиннараш 240 саг мара вацар.

Конкурсах чакхбаьлар эгараликагІа экзаменаш дІаеннараш.

ЦхьоалагІча сентябре шоай дешар дІадоладергда цар промтоварий, культтоварий, кхачан товарий, бухгалтерий, техникума кхийолча отделенешка.

Укх шера кхоалагІча квартале кийча хургья техникума юкъе студенташта лаьрхІа хьалъем йола пхеаза вІаштІаръа 420 моттиг йола общежити.

А. БИСИЕКОВ,
кооперативни техникума директор.

1966 ШЕРАРА 3 ПРОЦЕНТИНИ ЧУРА КХАЖ БОАГІА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ЗАЕМ

СПРАВОЧНИ ТАБЛИЦА

Кхаж беннаб заема ерригина тхьаь беребiтe разрядерча серейн облигацейн укх номераш:

Серий №	Облигаций №	Выигрыш кхача бергаш сумма	Серий №	Облигаций №	Выигрыш кхача бергаш сумма	Серий №	Облигаций №	Выигрыш кхача бергаш сумма
100752	19*)	500	138232	16*)	1000	171927	20*)	500
101065	10*)	500	138860	45*)	2500	172045	1—50	40
101187	1—50	40	138892	37*)	500	172598	31*)	5000
101752	1—50	40	140901	18*)	500	174060	1—50	40
101757	10*)	50	142009	18*)	2500	174640	08*)	500
102786	11*)	500	142500	19*)	500	174796	38*)	500
103027	1—50	40	142707	1—50	40	175867	42*)	500
104497	1—50	40	142958	03*)	500	176546	02*)	500
104883	48*)	500	143170	38*)	500	177807	1—50	40
105107	38*)	500	143309	1—50	40	178184	1—50	100
107028	06*)	500	143618	1—50	100	178282	34*)	2500
107369	50*)	500	143994	1—50	40	178701	13*)	500
108612	30*)	500	145117	39*)	500	179407	45*)	500
111097	10*)	500	145241	1—50	40	179173	07*)	1000
111301	1—50	40	145711	02*)	1000	179723	1—50	40
111636	1—50	100	145976	29*)	500	179813	31*)	500
113008	26*)	500	146595	24*)	1000	180160	1—50	40
114090	31*)	500	146839	45*)	500	180309	02*)	500
114171	03*)	500	147406	44*)	500	180964	29*)	500
115425	08*)	500	147699	42*)	500	181246	32*)	500
115496	12*)	500	148045	41*)	500	181335	1—50	40
115593	05*)	500	148358	12*)	500	182203	42*)	500
115755	20*)	500	148533	1—50	40	182861	47*)	500
116053	20*)	5000	149391	26*)	1000	183091	1—50	40
116089	21*)	500	150484	12*)	500	183497	1—50	100
116203	42*)	500	151145	1—50	40	184586	15*)	500
116637	1—50	100	151262	33*)	500	184828	1—50	40
116896	1—50	40	151282	13*)	500	185724	41*)	500
117718	46*)	500	152130	37*)	1000	186042	21*)	500
117853	47*)	500	152131	41*)	500	186070	1—50	40
118552	34*)	500	152417	07*)	1000	186562	34*)	500
119495	31*)	500	153359	23*)	500	186627	37*)	500
119812	1—50	100	155571	11*)	500	187074	38*)	500
120160	37*)	500	155662	1—50	40	187920	30*)	500
120886	03*)	500	156154	1—50	40	188361	13*)	500
120984	37*)	500	156460	1—50	40	188544	1—50	40
121434	1—50	40	156959	1—50	100	189722	41*)	500
121772	27*)	500	157149	22*)	500	190546	39*)	500
122286	17*)	500	157525	26*)	500	191058	1—50	40
122623	07*)	2500	159123	37*)	500	191517	26*)	500
122847	12*)	500	159424	46*)	1000	191896	37*)	500
123135	1—50	100	159945	01*)	1000	191968	33*)	500
123940	38*)	500	160329	1—50	40	192695	21*)	500
124852	07*)	500	160486	1—50	100	192654	46*)	500
125229	1—50	500	161538	07*)	500	192800	42*)	1000
125259	46*)	500	161554	03*)	500	193178	40*)	500
125393	08*)	500	162468	1—50	40	193444	43*)	500
126696	13*)	500	163439	07*)	1000	193615	1—50	100
127714	1—50	40	163610	15*)	500	194275	01*)	500
127889	1—50	40	164145	17*)	1000	194443	08*)	500
128857	09*)	500	164980	01*)	1000	194855	36*)	1000
129625	1—50	100	166377	43*)	1000	194901	13*)	500
130848	47*)	2500	166908	41*)	500	195267	05*)	500
131953	39*)	500	168112	44*)	500	195775	31*)	500
132927	32*)	1000	168320	50*)	1000	195866	1—50	100
132974	23*)	500	168562	1—50	40	196029	1—50	40
133958	08*)	500	168630	25*)	500	196074	1—50	100
134042	18*)	1000	169202	02*)	500	196647	1—50	40
134080	23*)	500	169630	1—50	100	197375	1—50	40
134521	1—50	40	169662	35*)	500	198173	1—50	100
134527	01*)	500	170259	19*)	1000	198389	02*)	500
135320	20*)	1000	170729	36*)	500	199231	33*)	500
137273	03*)	500						

*) Цу серех йолча йокх 49 номерах хІарие. 40 сома кхаж беннаб.

Таблица тІа дьахьехкаб тхьаь сома маьха йолча облигаце бенд кхаж.

Итт сома маьха йолча облигацех бенача кхажах ах лу.

Бенача кхажа юкъебихьаб кхаж бенача облигаце ший мах.

Нохч - ГІалгІай АССР гострудсберкассийн госкредитен Управлени

Якуба Коласа цІерагІча Мински полиграфически комбината коллективо кхоачашдиньд «Просвещение» а «Народная асвета» а яхача издательствий заказ. Деналра керда шу доалуш школьникашка кхоачаргда 70 тайпара цІи йола 10 миллион совгІа книжка.

СУРТА ТІА: офсетни печата цех. Печатник коммунист Александр Гарания (аьрдехьарвар), цун гІонча вола Дмитрий Девин кепа такача побдучаш хьежаш ба.

И. ЗМИТРОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАИМ ЧІЕГА БОАЛЛ...

Массехк эзар саг а вахаш болха а МагІалбика района Советскиe яха юрт. Церна юкъе тхьоа дукха кагирхой а ба. Юрта а клуб, библиотека, кхыйола культура учрежденеш. Цар беча балхах дикка эзде безам боагІа са.

Хоам да юрта культура балха юкъе мел йоаьла моттиг дІалоацаш я клуб. Цхьабакъда, тха юртарча клубе цкоо хьоккара совгІа болх бац. Кинога дьяьна а хала да цига. Демонстрационни зале Іай гарре эгавеш шийла хул, ахкнн оагІа йиш йоацаш сатиш а. Хилац клубе сакъердаме дошош, концерташ.

Иштта раьза бац юрта бахкнах шоай библиотека балха а. Укхаза йиш яц хьийна дезадеина книжка, журнал хьа а ийна из дешa. Іурра дена сарралца дукхагІа йовча наьи чІега боал библиотеке наІарашта. Библиотека заведующа Штейн Ирина оал: «Сайна иштта бахьатьа детандаь елаца». Из в. хьалхагІа заведующа хинна Евлоева Люба цу балхах мукъа а яийта, болх тоабе аьнна яйта. Иштта тоабеай - ха цо библиотека болх.

Тха юртарча клуба а, библиотека а болх эсала лелаш хилар хоам ба МагІалбика района культура отдела, «Ингушский» совхоза кулгалхой.

Бакъда, библиотека болх тоабеш уж саготa белеч тара ц гІулакх.

Д. КОРТОЕВ,
денархо.

ДЕШАРХОЙ БРИГАДА

Ялхайтта шу да Шелковски районе Каргалинскера юкъерча школа дешархой производственни бригада вІашагІъедда.

Дешархой бригада новкъостал ду «Красный пахарь» колхоза хьежкІаш леладоча, баьцадераш чуэцара, хоасий. Іажаьйн бешешта Іуьнал деча.

—Укх шера бригада гІулакхаш дика лел, — йоах бригадира, шоссагІа классерча дешархочо Даншкова Галис, — 50 гектар хьежа хьажкІашта Іуьнал беш ба дешархой. Бригадена доладеш а биолога хьехархо Романова Анна Федоровна.

ДІадахача шера Ерригроссийски производственни дешархой бригадашта хьежаре лакъа лоацаш хиннай из бригада. Цуна оргкомитето совгІатa могатока сеий бригадена.

М. ОСМАНОВ.

Редактор Т. А. ТЕВОЕВ.

ЮРТАШКА БАХАЧА НАХА ТЕРКАЛДОЛДА!

Нохч - ГІалгІай АССР потребительски кооперацe ерригача шинпункташа продовольственни тикашаш хьаштхьа а дІачуйбе дай-мехка хьань консервни шуши боккаш.

Шоай мукъайола шуьна боккаш дІацутела, промышленноста мишах я уж.

РЕСПОТРЕБСОЮЗ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 август

8.30 — Передачай програма. 9.30 — Кердадараш. 9.45 — Бесболла телевиденин Бераьнгіа. «Выставка Буратино». 10.15 — Бесбола телевидени. «Са вахара яха тодеистнчони - художественни фильм. ТІоагІа серя.

11.20 — Дубие финкий город я. 11.10 — Музыкальни афиша. 12.30 — Кердадараш. 16.30 — Передачай программа. 16.35 — Юртара балхаш сихделе ха. 16.45 — Дешархоиа «Хьаде тхоца, хьаде тхоца саина, хьаде тхоа дикагІа Германски Демократически Республикера передача. 17.45 — «Къахьегам дикача хьоэт хьарт ба». Нахаюкъ тоевоти хьалар лейхано хізхьахь. 18.00 — Передачай программа. 18.08 — ДоттагІал долча болхкой делала юкъе. 18.25 — Нохч-ГІалгІайчу гІоала. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Къилбеседа. Хьакала йовзонхой творчество Абу-Бакар. Дагестански иллеш. 19.35 — Дукси хьалкьашта юкъера обозрени. 19.50 — Шоанa, бераш. 20.00 — «Дикура Сарков» яха художественни фильм. 21.00 — Ха. Информационни программа. 21.30 — «Возьмел хвание цаІ» яха художественни фильм.

25 август

8.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Дешархоша «Артеке тахан концерт да». 10.15—«Коляке са доттагІа ю» яха художественни фильм. 11.40 — ДІалонх Ван Клиберна. Концерт. 12.50 — Къонах эфире ва. 13.35 — Урус. Мартана культуран художественни самодеятельноста довкьанхой концерт. 14.05 — Кердадараш. 17.15 — Передачай программа. 17.20 — Юртара балхаш сихлена ха. 17.30 — Бераьнгіа. «Считалочка». 18.00 — Передачай программа. 18.05 — Нохч-ГІалгІайчу гІоала. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 14.30 — Холмаш, рекламы. 18.35 — Бераьнгіа доле мультфильм. 18.50 — Шоана, бераш (нохчий меттала). 19.00 — «Коталон» яха подевой почта». Передача дІалоу Советски Союза позиз. Турилла. Эскара кхарала Батискa. 19.50 — «Лаьтта, форд, цІе, сигалел» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Цхьаь актера театр. Брехт. «Поэзия». ДІадеш РСФСР-а халкъа артистка Пашковас. 22.30 — Сопотехула Эстрадни илланна дунен хазаькынтe юкъера фестиваль. Концерт йиите дальча кердадараш, передачай программа.

РАДИО

24 август

6.30 — Юртара вахар (гІалгІай меттала). 6.45 — «Дог гІоааовка - куцамаш» яха передача (нохчий меттала). 6.57 — Хоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Нохч-гІалгІай эшарий концерт (нохчий меттала). 16.00 — Къона тІехье (нохчий меттала). 16.15 — «Общества закони» яха радиожурнал. 16.30 — «Юртара вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 16.00 — Кечда кодкаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.00 — Шоана, кхалонаш» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).

25 август

6.30 — Юртара Іуйре (эрсий меттала). 6.45 — «Юртарча коммунистий йовкъеаш» (эрсий меттала). 6.57 — Хоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.25 — «Ленина кийраь» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Стоттарла опереттанара фрагменташ (эрсий меттала). 16.00 — «Вай Дальнен арепашка» яхача цикла передача. 16.15 — «Цена - юоргиита хувача лазаршта бе профилактика» яха беседа (эрсий меттала). 16.30 — «Прогресс опытешка» радиожурнал (эрсий меттала). 16.50 — Къаьмаьа ду радио обществени редакцес. 18.00 — Керда кодкаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоален Грознен кІезиг - дукха мохкаш я йолаш, малхбоалехьара гІаьхьача боарамe мух я хьекхаш, екъа хургья, фегара температура республике гІолла 32 — 37 градус, Грозне 35—37 градус йовхал йолаш хургья. Кхоанен ломкех новкагІо мохкаш а йолаш, цхьацанйолча моттигашка кІеззиг дукха догІа а делхаш ам а къуркъаш. Хьада лостам боацаш гІаьхьача боараме мух а хьекхаш хе хила а фегара температура байсацина 17—22, денеэ 33—38 градус йовхал йолаш хила тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051, г. Грозный-51, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-60; редактора зам. — 2-30-11; бетахоекана секретара — 2-34-38; партийни вахарен культуран отделий 3-61-46, промышленноста отдела — 2-42-30; юрта йолхана отдела — 2-42-26, кехатий отделен бухгалтерий — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—2-44-60; зам. редактора—2-30-11; ответственного секретаря—2-34-38; отделов партийной жизни и культуры 3-61-46, отдела промышленности — 2-42-30; отдела сельского хозяйства — 2-42-26; отделов писем и бухгалтерии—2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05187. Заказ № 6718.